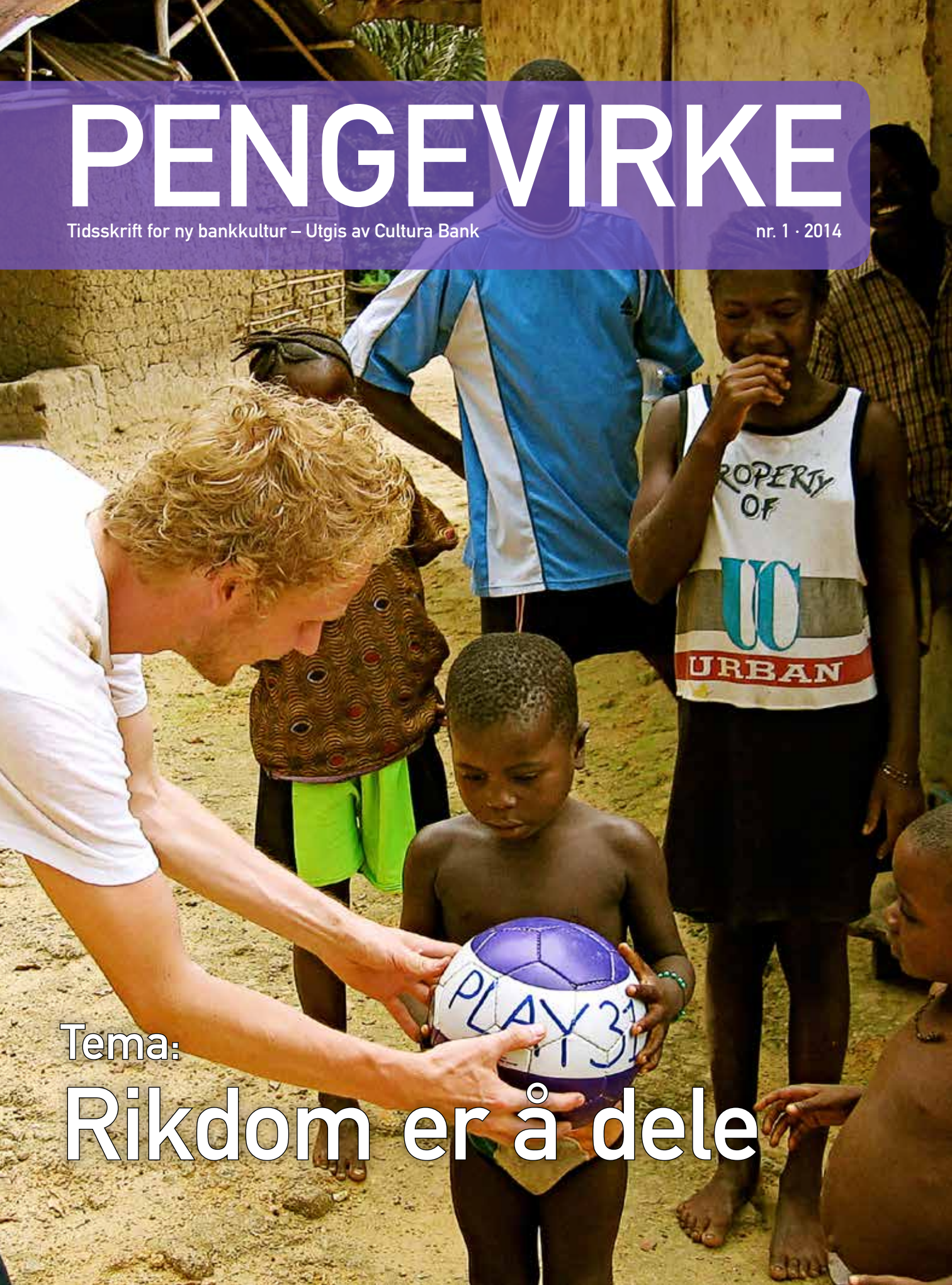

PENGEVIRKE

Tidsskrift for ny bankkultur – Utgis av Cultura Bank

nr. 1 · 2014

Tema:

Rikdom er å dele

Et rikere liv ved å dele

Av Jannike Østervold

Frivillighet og gaver var arbeidstittelen på denne utgaven av Pengevirke. Etter at jeg hadde deltatt på en inspirerende workshop initiert av Omstilling Sagene, kom vi frem til at *Rikdom er å dele* var mer dekkende for det vi ville skrive om.

De fleste av oss har en kombinasjon av pengeøkonomi og deleøkonomi, vi kjøper varer og tjenester, samtidig som vi utveksler tjenester med venner, og kanskje gir vi bort egne barns fravokste klær til venners barn. Men når det så dukker opp omstillingsinitiativer, som Bærekraftige liv på Landås og Omstilling Sagene, så blir deleøkonomien satt i system, slik at du ikke bare kan dele med naboer og venner, men du får tilgang på et stort nettverk med mange flere ressurser og mulighet for å lære nye ferdigheter. Et annet eksempel fra

deleøkonomien er bilkollektivene, som gjør at flere byboere velger å klare seg uten å eie egen bil.

I en vekstfokuseret verden der det handler mye om ting og penger er det heldigvis likevel mange som i det stille velger å gi av sin tid gjennom frivillig arbeid. Som for eksempel i organisasjonen Homestart, der foreldre hjelper andre foreldre eller organisasjonen Play31 i Danmark, som arrangerer fotballkamper for fred. Arbeidet som utføres i frivillige organisasjoner i Norge tilsvarer 115 000 årsverk, forteller Arne Øgaard i sin artikkel om frivillighet i Norge.

Og mens vi snakker om nettverk, deling og tilgang på ressurser, så er jeg sikker på at mange av leserne av Pengevirke sitter med gode tips til de to neste bladene vi skal lage. Første tema er kultur i vid forstand, og deretter skal vi lage et nummer som handler om miljøvennlig hverdag, med reparasjon og resirkulering og 'gjør det selv'. Ta kontakt hvis du har noe du synes vi skal skrive om!

Cultura Bank driver sin virksomhet etter prinsippene for 'social banking'. Det innebærer for det første at utlånsformålene vurderes etter etiske kriterier og for det andre transparens – det vil si at innskytterne får vite hva pengene lånes ut til. Cultura Bank arbeider for at etikk og moral skal innarbeides i det økonomiske liv gjennom et nytt syn på penger, økonomi og lønnsomhet, hvor man ikke ensidig fokuserer på egennytte.

Cultura finansierer blant annet prosjekter som kan forbedre økosystemene, skape renere luftmiljø, gi verdige sosiale forhold, dekke behov for omsorg og gi barn og ungdom bedre oppvekstvilkår. Cultura samarbeider med lignende bankinitiativer i andre land og med organisasjoner som WWF og Redd Barna, Norge.

Cultura Bank har en balanse på ca. 600 mill. Nok. Det er 15 medarbeidere på kontoret i Oslo. Banken har kunder over hele landet. Cultura Bank er medlem av Global Alliance for Banking on Values.

Cultura Sparebank, Postboks 6800, St. Olavs plass,
N-0130 Oslo, Tlf. +47 22 99 51 99,
cultura@cultura.no, www.cultura.no

Innhold

En hjelpende hånd 4

Frivillig arbeid 6

Her blomstrer den nye deleøkonomien 8

Rikdom er å dele 10

Smånytt 12

Fotball for fred 14

Planter som helbreder 16

Trygge boliger for voldsutsatte kvinner 18

Frivillig 'fredsskatt' 20

Dele bil 21

Kort årsrapport 22

Opprørske oldemødre skaper rabalder blant økonomene 26

Nytt fra Cultura 28

Aktuelle bøker 30

Økonomer med fokus på miljø og samfunnsansvar:
Charles Eisenstein 32

Kommentar:
Det er nok! 34

En hjelpende hånd

Home-Start er en organisasjon der frivillige tilbyr støtte, vennskap og praktisk hjelp til familier med barn under skolealder. Joy Benzon er pensjonist og arbeider som frivillig familiekontakt hos en familie med 3 barn, og hun synes at arbeidet som frivillig er meningsfylt og gir livsglede og energi. Som frivillig hjelper man en familie i et halvt år, så skal den frivillige videre til neste familie.

Av Karl Johnsen, Pengevirke Danmark

Et samfunn kan bare eksistere hvis vi interesserer oss for hverandre, sier Joy Benzon. Og det er nettopp det Joy Benzon gjør. Altså interesserer seg for andre. Hun arbeider frivillig for organisasjonen Home-Start, som er et tilbud til barnefamilier som trenger en hjelpende hånd for å få hverdagen til å henge sammen. Jeg sitter i hennes hyggelige stue i Holbæk og drikker kaffe og hører henne fortelle om familien med tre barn, som hun hjelper en gang i uken.

„Jeg har alltid tenkt at når jeg ble pensjonist, skulle jeg ikke bare sitte i en stol,“ forteller hun. Så det var naturlig for Joy å se etter et frivillig arbeid da hun gikk av med pensjon som pedagogisk konsulent. Like naturlig var det at det skulle dreie seg om å hjelpe mennesker som hadde behov for det.

„Jeg synes vi har et utrolig bra samfunn i Danmark. Selvsagt er det mange skjønnhetsfeil, men det er formidabelt hva vi har mulighet for å få av velferdstjenester gjennom forskjellige livsfaser.“

Joy Benzon

„Vi har jo alle på et eller annet tidspunkt vært i en situasjon der vi har hatt bruk for hjelp,“ sier hun og forteller om den gangen hun var på sykehuset med bruddet ankel for noen år siden. Joys møte med sykehuset var en positiv opplevelse, og hun er glad for at det er veldig mye velferdssamfunnet tar seg av.

„Jeg synes vi har et utrolig bra samfunn i Danmark. Selvsagt er det mange skjønnhetsfeil, men det er formidabelt hva vi har mulighet for å få av velferdstjenester gjennom forskjellige livsfaser.“

Det frivillige arbeidet ser hun som en måte å gi noe tilbake til samfunnet på. Det skaper sterkere bånd mellom oss alle sammen at vi trår til når noen har bruk for hjelp. Hvis man gir noe, får man også noe igjen, er Joys livsfilosofi.

„Det er ikke sikkert at jeg får noe tilbake av de samme menneskene, men så er det nok noen andre som hjelper meg en annen gang.“

Men frivillig arbeid blir en balansegang. Det er ikke meningen at det skal overta de velferdsgodene vi har, så man plutselig er avhengig av det frivillige arbeidet, synes Joy.

„Frivilligheten skal ikke gjøre at noen av velferdsytelsene blir fjernet. Den avveiningen skal man hele tiden gjøre.“

Når det gjelder Home-Start, synes Joy at balansen mellom frivillig arbeid og velferdsytelser er fin. Familiene som får hjelp blir ikke henvist av kommunen, men må selv ta kontakt. En rekke kommuner gir et bidrag til å dekke noen administrasjonskostnader, men ellers blander de seg ikke inn. Det er også viktig for både familiene og de frivillige at de er der av egen fri vilje og at familiene selv har bedt om å få hjelp.

Joy kom tilfeldigvis over annonsen fra Home-Start. Som

Joy Benzon har en aktiv pensjonisttilværelse, med arbeid som frivillig i Home-Start og i kunstforeningen

Home-Start i Norge

- » Home-Start Familiekontakten (HSF) ble opprettet i 1995 i Norge.
- » Det er 33 avdelinger i Norge, fra Tromsø i nord, Kristiansand i sør til Bergen i vest.
- » En avdeling består av koordinator (lønnet fagperson), familiekontakter og en ressursgruppe.
- » 17 avdelinger er driftet av kommuner og 16 av organisasjoner.
- » I 2013 var det ca. 659 familiekontakter (frivillige) som bistod 869 familier med til sammen 1 792 barn.
- » På nasjonalt plan er det 2 stillinger, fordelt på 3 personer. Wenche Heimholt Isachsen er nasjonal koordinator. Det nasjonale kontoret finansieres av statlig midler.

I september 2014 er HSF Norge vertsland for den globale konferansen av 23 Home-Start land, som finner sted hvert annet år.

www.home-start-norge.no
www.homestartworldwide.org

Home Start
Foreldre hjelper foreldre

tidligere pedagogisk konsulent falt det naturlig for henne at det frivillige arbeidet skulle ha noe med barn å gjøre.

„Jeg er veldig glad for å kunne bidra med noe som andre setter pris på. Det er min motivasjon. Og så blir jeg motivert av å ha med små barn å gjøre. Det er morsomt å følge med i utviklingen deres. Det synes jeg er deilig.“

Selv har hun vært i tvil om de to timene i uken hun besøker familien virkelig gjorde noen forskjell. Men nå er tvilen borte. Selv om det ikke er mange timer, kan det gi nettopp det pussterommet som skal til for å få tingene til å henge sammen. For eksempel har Joy i en periode hentet barna i barnehagen og lekt med dem mens foreldrene har laget mat.

„Så bygger vi togbaner og hopper ned fra benken,“ forteller Joy med et stort smil. Det gir familien overskudd til å klare resten. Bekymringen for om hun kunne få kontakt med barna er også borte. Joy forteller om det yngste barnet: „Det har vært vidunderlig å se hans glade, lille ansikt og merke hvor glad han ble for å se meg.“

Barnas begeistring og opplevelsen av å være til nytte er en sterk motivasjon, forteller Joy.

„På den måten synes jeg at jeg får noe igjen. Det gir meg energi og livsglede.“

Selv om gleden kanskje er det viktigste, bidrar det frivillige arbeidet også med mer, forteller Joy. Det er en mulighet til å utfordre seg selv, og det gjør at man får kontakt med mennesker som er i en annen livsfase. Det gjør at man i blant kan se alt fra et litt annet perspektiv, når man selv er blitt pensjonist.

I Home-Start hjelper man en familie i et halvt år, og så skal den frivillige videre til neste familie. Joy synes det vanskeligste ved arbeidet blir å skilles fra familien hun er blitt så godt kjent med.

Men det er helt klart ikke den siste familien Joy skal hjelpe gjennom Home-Start.

„Så lenge de synes jeg kan brukes, og så lenge jeg orker det fysiske, vil jeg fortsette!“

Grunnleggeren Margaret Harrison besøkte den norske avdelingen av Home-Start for i forbindelse med at det var 40 år siden hun startet dette viktige frivillige arbeidet i Leicester i England. Foto: Home-Start Norge

Frivillig arbeid

Av Arne Øgaard

Samfunnet skapes av vår felles innsats. Dels skjer dette gjennom det vi gjør som lønnet arbeid, men stadig flere vil også gjøre noe de ikke får betalt for.

Lokalavisens årlige frivillighetsspesial har dumpet ned i postkassen, og jeg leser med glede om Camilla Skovly som gjennom flere år har trent opp hunden sin og nå kan bli innkalt til redningsaksjoner når som helst på døgnet. Betalt i penger får hun ikke, men hun trives med hunden ute i naturen og føler at hun gjør noe godt for samfunnet. En annen kvinne tar ukentlig med seg sin lille hund på besøk til byens sykehjem, noe de gamle setter stor pris på. Et stort antall mennesker stilte opp for å søke etter en mann som forsvant i grensetraktene mot Sverige. Slik følger eksempel på eksempel på mennesker som gjør noe for andre uten tanke på økonomisk vinning. Tidligere ble dette kalt veldedighet, i dag kalles det gjensidighet fordi gleden er på begge sider.

Tidligere var samfunnet mer åpent og stabilt. Vi kjente våre naboer, visste hvordan de hadde det og hjalp hverandre når det trengtes. I dag lever de fleste mere lukket. Jeg vet hvem mine naboer er, men aner ikke hva de trenger av hjelp. Det er blitt en æressak å kunne klare seg selv, men dermed forsvinner også den berikelsen det er å kunne hjelpe hverandre. Som en reaksjon på dette vokser det nå opp frivillighetsentraler som forbinder behov med hjelpetrang.

På hjemmesiden til den lokale frivillighetsentralen ser at jeg kan følge eldre damer til legen, bli med andre på kultur-opplevelser, hjelpe kvinner fra Afghanistan og Sri Lanka til å bli bedre i norsk, spille piano på sykehjemmet og mye mer. Gjennom et annet tiltak kan jeg være avlastningshjelp for slitne barnefamilier, og i en annonse ser jeg at det også trengs frivillige til å bemanne en krisetelefon.

Definisjonen

Tradisjonelt har frivillig arbeid vært noe en har nedlagt i ulike organisasjoner. I dag er begrepet blitt langt videre. ILO's (International labor organization) definisjon av frivillig arbeid er: „ikke-obligatorisk arbeid, det vil si den tiden en person bruker på å utføre en eller flere aktiviteter – enten gjennom en organisasjon, eller direkte overfor andre utenfor egen husholdning – uten å ta betalt.“ Definisjonen vektlegger at tjenesten eller aktiviteten skal være til fordel for samfunnet, miljøet, eller andre enn nære slektninger.

I Norge er det en økt tilstrømning til de frivillige organisasjonene. I dag er dette arbeidet beregnet å tilsvare 115 000 årsverk. I tillegg kommer så frivillig arbeid utenfor organisasjonene. Norge ligger sammen med Sverige på verdenstoppen når det gjelder frivillighet.

Fellesorganisasjonen Frivillighet Norge består av mer enn

280 medlemsorganisasjoner, fra store humanitære organisasjoner med fokus på innsamlingsvirksomhet, til mindre, men viktige organisasjoner som arbeider med fattigdomsspørsmål. Fra tunge aktører på helse- og sosialfeltet, til store deler av norsk kulturliv, idrett og et mangfold av religiøse samfunn. Til sammen representerer Frivillighet Norge flere millioner individuelle medlemskap og over 60 000 lag og foreninger over hele landet.

Hvorfor?

Motivene for å gjøre en frivillig arbeidsinnsats er mange og ulike. Mye av aktiviteten foregår innen idrett og kultursektoren, og mange foreldre som ønsker at barna skal delta i organiserte aktiviteter vet at dette er en del av den moderne foreldrerollen. Fotballaget trenger trener, oppmenn og materialforvaltere. Noen må gjøre en innsats i styrene, på turene, og mange må stille opp på ulike inntektsbringende aktiviteter. Det samme gjelder i korps og teatergrupper. De aller fleste involverte arbeider uten lønn. Selv om en primært jobber for egen barn, bidrar en også til å gi et godt tilbud for andres barn og kan derfor komme inn under ILO definisjonen.

Å arbeide i en frivillig organisasjon kan gi en dobbel glede. Man engasjerer seg i en viktig samfunnsoppgave, samtidig som man kommer inn i et samarbeid med andre mennesker. I vårt samfunn varierer det i hvilken grad mennesker har sosial kontakt på arbeidet, med familie og venner. Noen har et aktivt sosialt liv på mange områder, andre har lite eller intet sosialt liv. For alle vil det være sosialt berikende å kunne samarbeide med andre om noe som oppleves som meningsfullt.

Vi lever i et samfunn som sies å være et av de mest vellykkede. Vi lever fjernt fra krig og materiell nød. Samtidig vet vi at lykkefølelsen er synkende og at mange sliter med psykiske problemer. Det kan skyldes en manglende følelse av dypere mening. Noe av dette kan motvirkes gjennom å engasjere seg der ens evner og innsats trengs og hvor en ikke behøver å bekymre seg over om en får tilstrekkelig betalt.

Vi har et velfungerende statsapparat, men ser samtidig at dette ikke klarer å ta seg av alle samfunnets utfordringer. Vi ser også betydningen av at det er stor frihet i det kulturelle livet og alt derfor ikke må være statsorganisert. Ikke minst trenger vi uavhengige organisasjoner som kan påvirke og bevisstgjøre statsapparatet når det f.eks. gjelder miljøspørsmål. Det er rikelig med arbeidsoppgaver å ta fatt i for den som ønsker å bidra med en frivillig innsats.

I diskusjoner om innføring av borgerlønn og om å skille lønn fra arbeid er det alltid noen som engster seg for at mange vil bli passive snyltere på systemet. Den økende interessen for frivillig arbeid er et tegn på at det motsatte kan skje.

Her blomstrer den nye deleøkonomien

Tekst: Jannike Østervold. Foto: Lars Ove Kvalbein

„De store politiske beslutningene som vi trenger tar for lang tid, og det å stå alene hjemme på kjøkkenbenken og brette melkekartonger gjør oss motløse. Omstillingsarbeid er en tredje vei inn i klimakampen“, sier ‘forandringsagent’ Lars Ove Kvalbein. Han er en av initiativtakerne til Bærekraftige liv på Landås. Gjennom å mobilisere ressursene i nærmiljøet og tilby rimelige eller gratis aktiviteter som er både nyttige og engasjerende, treffer de mange som ikke i utgangspunktet var opptatt av økologi og miljø.

Lars Ove forteller hvordan det startet: „Vi begynte med å lure på hvordan vi kunne komme fra 14,9 tonn klimautslipp pr. innbygger til 1 tonn de neste 27 årene. Kan vi få det til med tiltak vi råder over i dag, og hvordan blir livet? Blir det vondt? Dette ønsket vi å finne ut. Da har vi 4 hovedspor: Bilen, biffen, bolig og

energi, og så er det forbruket. Og det er den største delen – alle tingene våre.“

Handling skaper holdninger

Miljøengasjement skapes gjennom deltakelse, mener Lars Ove. Hvis du begynner å gjøre noe, så kanskje du begynner å reflektere – og så kommer holdningene etter hvert.

Det går blodig for seg når Bærekraftige liv på Landås inviterer til lamme-parteringskurs. Det er en av de mange handlingsaktivitetene de organiserer. Aktivitetene spenner over et bredt område, fra vedhogst i nabolaget, byttefest, reparasjonskveld for tøy, juleverksted med redesign som tema til matkurs med kortreiste grønnsaker.

„Det er viktig for oss å invitere folk til noe vi selv har lyst til å gå på,“ sier Lars Ove. Som eksempel nevner han felles vedhogst, der de startet med suppe

på bål i barnehagen før de gikk opp i skogen. „Et godt alternativ til å kjøpe ved på bensinstasjonen som har vært fraktet fra Latvia!“ sier han. „Og det er hyggelig å hugge ved sammen. Det er et familievennlig lavterskeltilbud, og det er uforpliktende å delta. Kommer du flere ganger, så kan du være med på å arrangere.“

Rundt 70–80 personer er aktive i forskjellige grupper, som har oppstått ut fra felles interesser. Blant annet finnes det flere matgrupper, en transportgruppe og et boligprosjekt.

Arrangementet *Landåsfest* har vært viktig for å gjøre prosjektet kjent i lokalmiljøet. Første året kom det 1 000 mennesker av de 6 500 menneskene som bor på Landås. De spiste lokal mat og så på løsninger på Miljøtorget. En 4,5 meters vegg illustrerte veien mot lavere klimautslipp.

Stor interesse fra unge, urbane beboere på Landås for å lære gamle ferdigheter på nytt. Lamme-parteringskursene har vært populære flere år på rad, og de har resultert i mange gode søndagsmiddager og julemat i nabolaget.

Bærekraftige liv på Landås

Bærekraftige liv på Landås startet i 2008 som et treårig pilotprosjekt, som har fått økonomisk støtte bl.a. fra kommunen. Prosjektet er nå over i en fase der det drives med mindre offentlige tilskudd, basert på frivillig innsats, medlemskap og private bidrag. Verktøy og metoder utviklet i prosjektet er tilgjengelig for andre lokalmiljøer som ønsker å starte opp i sitt eget nabolag.

Bruker lokale ressurser

Mye kompetanse finnes i nærmiljøet når alle utnytter sine personlige nettverk. Da de skulle lære å partere lam, kjente noen en økobonde, som kom med villsaulam og viste hvordan det skulle gjøres. Da de skulle sette i gang med matskogprosjektet, dukket det opp en økologisk agronom, to landskapsarkitekter og flere erfarne hjemmedyrkere. Og da de hadde temakveld om den globale matvaresituasjonen, kom politisk redaktør i BT på besøk.

Ideene sprer seg

Prosjektet har bygget opp en 'verktøykasse' og et bibliotek som kan være ressurser for andre lokalmiljøer. De har blant annet utviklet en digital plattform der man kan dele, bytte og eie ting sammen, med utgangspunkt i lokalsamfunnet. Du kan lage sirkler, der du kan re-sirkulere tingene dine. Du har de

nærmeste, så har du nabolaget og kanskje 'alle' - og så kan du gjøre ting tilgjengelig for de ulike sirklene. Lokal valuta kan også bygges inn i et sånt sirkelsystem.

Sosiale medier og smarttelefoner med egne apper gir nye muligheter til for eksempel å koble sammen de som kjører med folk som trenger skyss. Og valutaen i dette blir tillit. Rating av passasjer og sjåfør skaper trygghet for å samhandle med folk du ikke kjenner.

Lars Ove forteller at de har rundt 800 interesserte på e-postlisten og over 2000 følgere på Facebook. Og nå er det 7 andre nabolag i Bergensområdet som er mer eller mindre i gang etter samme modell. „De får tilgang til alt av maler og oppskrifter på hvordan vi gjør tingene – og så kommer de med sitt eget i tillegg. Vi får også informasjon gjennom det internasjonale transition nettverket, som vi har knyttet oss til“, sier Lars Ove.

Årets aktiviteter

Lars Ove forteller at det blir høyt aktivitetsnivå i år også, med bl.a. vedhogst i nabolaget, 3 temamøter om energioppgradering av boliger fra 50-tallet, byttefest og LandåsFest. Det blir også dugnader i matskogen, med utplantning av trær og bygging av uteplass med grindbygg. For den som vil lære noe nytt og nyttig blir det bl.a. kjøkkenhagekurs, sykkelverksted og kurs i *Mat fra grøfteskanten* og *Mat fra fjæra*.

Les mer:

www.barekraftigliv.no
www.transitionnetwork.org
www.shareable.net

Omtrent 12 voksne og 5 barn storkoste seg med hardt arbeid, godt fellsskap og mye ved - hos Siren og Bjørn Sundland på Unmeland.

Rikdom er å dele

Hvorfor må vi absolutt eie alt selv? Hvilke muligheter finnes det for å dele? Hva hindrer oss i å dele og hva hjelper oss til å gjøre det? Dette var tema for en workshop som ble holdt i Cultura Banks lokaler 18. januar 2014, på initiativ av deltakere i Omstilling Sagene, en del av Transition Town bevegelsen. Pengevirkes redaksjon likte tittelen så godt at vi har gjort det til tema for hele denne utgaven av Pengevirke.

Tekst: Jannike Østervold Foto: Siv Hege Blikfeldt

Noen ting er det fint å eie selv. Tannbørste og undertøy er eksempler på hva de fleste synes det er greit å ha enerett på. Men hva med bil, gressklipper, hytte, dyre verktøy, og hva med ting som ligger bortglemt på loft og kjeller som andre mennesker kan ha bruk for, klær som er blitt for store eller for små, bøker som støver ned i bokhyllene, epler som råtner i hagene?

Deling kan også være tjenester, at vi deler våre ferdigheter, hjelper hverandre, lære hvordan vi skal lage mat fra bunnen av, lærer å reparere og vedlikeholde tingene våre, ferdigheter som er basis i å skape en bærekraftig hverdag. Transition town bevegelsen legger vekt på nettopp disse tingene, mobilisering av lokale ressurser, opplæring og gjenbruk.

Mantraet i mediene er at vi for all del må holde forbruket oppe. Ellers går det galt og økonomien stagnerer. Men det er åpenbart noe galt med det resonnementet, for hvis vi ser på vårt økologiske fotavtrykk, så er det glitrende klart at det forbruket vi har ikke er bærekraftig. Det er ikke ressurser nok til at hele verden kan ha et forbruk som er like høyt som vårt. Da er det i høyeste grad usolidarisk at vi skal insistere på å fortsette med å bruke like mye og helst mer. Så er det mulig å redusere ressursbruken uten altfor dramatiske endringer i opplevd velferd? Etter å ha vært med på diskusjonene har jeg en sterk følelse av at det er mulig, og at det vi mennesker trenger mest i dag ikke er flere ting, men mer menneskelig kontakt. Ved å organisere måter å dele på får vi også dekket sosiale behov og bygger nettverk. Det er svært mange husholdninger i dag som består av 1 person, og selv om man møter mennesker på skole eller arbeid blir det noe helt annet å møte mennesker som man har felles interesser med.

Workshopen ble ledet av Fredrik Hossmann. Cultura Bank sto for lokaler, kaffe og te. Frivillige hadde laget suppe. Utgiftene ble dekket ved donasjon fra deltakerne. Deltakere i byttingen LETS kunne betale med ½ time, og de

„Den mentale tujabekken er ‘det norskes’ største utfordring.“

frivillige mottok LETS-timer som takk for innsatsen.

Det var ca. 15 personer som deltok, og vi arbeidet i små og større grupper med spørsmål om hva som hindrer eller fremmer deling.

Hva hindrer folk i å dele

- » Den mentale tujabekken – ‘privatlivets fred’, vi vil ikke forstyrre naboen.
- » Frykt - det er blitt et ekspertsamfunn, der vi ikke tror at vår kompetanse er bra nok til å dele.
- » Konsumpress – det er ikke ‘fint’ nok med brukte ting
- » Manglende organisering - det blir for tungvint og vi vet ikke om hverandre.
- » ‘Zombiefisering’, mediekonsum - vi er sosiale på nettet istedenfor i virkeligheten og blir likegyldige
- » Det er for billig å kjøpe nytt
- » Mangel på gode forbilder

Ideene som kom fram for å hjelpe folk til å dele kan grovt deles opp i to hovedkategorier: praktiske tiltak som kan iverksettes av oss enkeltpersoner i fellesskap (skape møteplasser, deletjenester, tilret-

„Det er lettere å få et forbruksklån på 30 000 for å kjøpe en gressklipper enn å finne et forum for å dele den.“

telegge for deling, politisk påvirkning), og mer langsiktige og strukturelle tiltak (jobbe for å redusere politiske, kulturelle og juridiske barrierer som hindrer deling av ressurser).

Hva hjelper folk til å dele

- » Lokale ildsjeler, som organiserer et tilbud i nærmiljøet
- » Naboer kan ha fellesskur for utstyr og verktøy
- » Møteplasser
- » Oppslagstavle (på samfunnshus, i butikker, på nettet, facebook)
- » Teknologisk tilrettelegging (dele-app, oversiktlige netjtjenester) og

mekanismer for å bygge tillit, som for eksempel rating på nett for brukere av couchsurfing

- » Få med barna på dele-aktiviteter
- » 'Gameification' – gjøre det til en lek
- » Påvirke mediene til å skrive om deling og selge inn ideen om deling som veien til et rikere liv
- » Skape en trend, få kjendiser til å være gode rollemodeller og gjøre det normalt å dele
- » Mindre tilgang på billige varer og bevisstgjøring rundt kvalitet
- » Kooperativer og andre systemer som reduserer ledd mellom produsent og forbruker

- » Politiske virkemidler, som å åpne kollektivfeltet for biler med mer enn tre passasjerer, boligbygging for kollektive løsninger, vise forbilder

Som et resultat av seminaret laget vi en oversikt over alle dele-tjenester som vi kunne komme på. De skiller seg fra hverandre ved at det i varierende grad er penger involvert, om det er ting eller tjenester, om tingene gis bort, byttes, lånes eller leies ut, om det er nettbasert eller om menneskene møtes og om det er åpent for alle eller medlemskapsbasert. Lenke til oversikten ligger på Facebook-siden til Rikdom er å dele.

„Tillit er billigere enn kontroll.“

„Man må ta seg tid til å dele.“

„Det er enklere å komme på ting man ikke vil dele.“

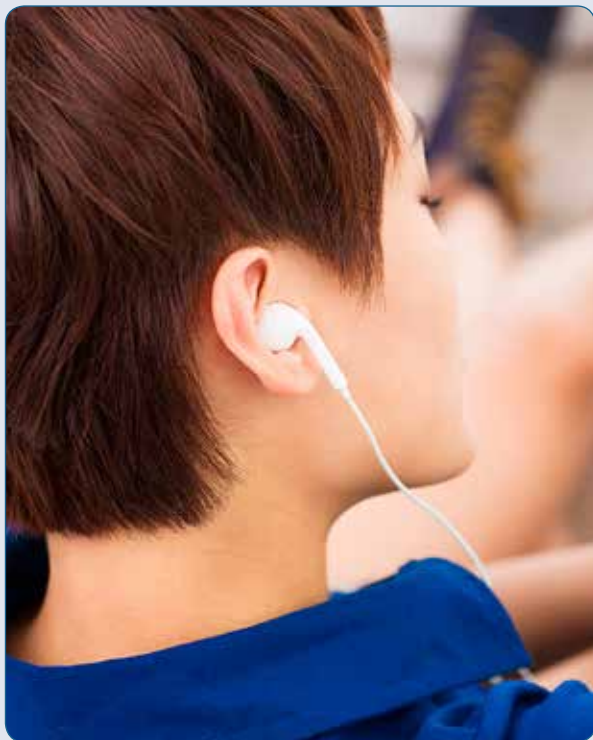
Smånytt

Gratis lydbøker og e-bøker

LibriVox er et non profit prosjekt som går ut på å gjøre bøker som ikke er omfattet av opphavsrett gratis tilgjengelig som lydbøker på internett. Her er alle slags bøker; barnebøker, dikt, noveller, romaner og non-fiction. Bøkene er lest inn av frivillige over hele verden. Kanskje du har lyst til å være med og lese inn en bok eller en del av en bok? I prinsippet er det åpent for frivillige fra hele verden og for alle språk, men i praksis er det mest engelske bøker, med hele 15 853 bøker som er ferdige og 428 som er under arbeid.

Tekstene kommer for det meste fra Prosjekt Gutenberg, som tilbyr 42 000 gratis e-bøker, som kan lastes ned eller leses på nett.

www.librivox.org
www.gutenberg.org

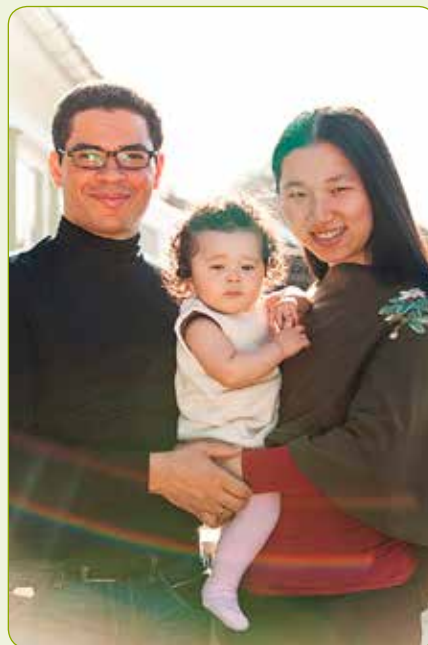

Frivillighet, gaver og yoga

Eight Treasures Yoga startet da John Bentham og Liyang Xia kom til Norge i 2009 og begynte å dele av sin kunnskap og kjærlighet til yoga. De ønsket å tilby yoga for alle, uavhengig av bakgrunn eller økonomisk situasjon, og målet var å hjelpe mennesker. Slagordet til Eight Treasures Yoga har siden da vært «Pay what you like or nothing at all, just come and share your practice with us». Gjennom jungeltelegrafene og inspirerte praktiserende vokste timene seg raskt fra en håndfull personer til rom som var helt stappfulle, der yogamattene lå kant i kant. Hos Eight Treasures skulle ingen få beskjed om at det ikke var plass til dem. Eight Treasures Yoga er en frivillig organisasjon som utelukkende baserer seg på donasjoner fra dem som trener der. Yogalærerne jobber frivillig, og donasjonene går til husleie og drift av studioet.

Eight Treasures Yoga holder til sentralt i Oslo.

www.8treasuresyoga.com

John, Liyang og deres datter Malaika

Del mer, kjøp mindre og lev bedre

Line Halvorsen har regissert filmen *Å leve uten penger*, der vi møter Heidemarie Schwermer (68), som har klart seg uten penger i 14 år. Det er noen år siden filmen om Heidemarie ble ferdig, men Line er fortsatt engasjert i å finne ut hvordan man kan leve godt med lite penger og er for tiden lanseringsansvarlig for filmen om de opprørske oldemødrene omtalt annet sted i bladet. Line forteller at hun selv nå har vært uten fast bolig i halvannet år. Det har hun klart ved å tilby seg å passe på leiligheter for venner som er bortreist. Hun har vannet planter, tatt vare på hunder og katter, og mulighetene har åpnet seg, både i- og utenfor Norge. Til inspirasjon for andre har hun samlet informasjon om hvordan man kan leve godt med mindre forbruk på nettstedet *Living Big on Less*, og hun ønsker å fremme en livsstil som er bærekraftig og sosial, uten stress. Nettstedet er på engelsk. På norsk blir slagordet: *Del mer, kjøp mindre og lev bedre.*

www.livingbigonless.com

Ny forskningsdatabase KORE

Forskningsdatabasen KORE gir tilgang til forskningsprosjekter, publiserte studier, artikler og en alfabetisk referanseliste for forskning om matkvalitet. Databasen er åpen for alle og er laget med tanke på både forskere, mat- og jordbruksinteresserte privatpersoner, journalister og ellers alle interesserte. Her kan vi blant annet finne informasjon om hva som påvirker næringsinnholdet i grønnsakene og hvordan produksjonsmetoder, gjødsling og sprøytemidler påvirker både mat og miljø.

Prosjektet er finansiert av stiftelsen Eir.

Ressurser for reparatører

Kanskje vi burde si at Pengevirke fraskriver seg ethvert ansvar for konsekvensene av at vi videreformidler denne informasjonen? Men det er definitivt for mye bruk og kast av elektronisk utstyr og i det hele tatt ting som kan gå i stykker. Ofte er det så dyrt å få et verksted til å se på det er lettere og billigere å kjøpe nytt, eller det er dyrt og vanskelig å få tak i reservedeler. Kanskje det da er bryet verdt å ta en titt på www.ifixit.com, der det ligger en mengde oppskrifter på hvordan man kan reparere saker og ting. Og det er brukerne selv som har skrevet det. Formålet med nettstedet er å hjelpe folk til å få ting til å vare lenger, gjennom at de samarbeider om å fikse problemene. Du kan stille spørsmål i forumet og få svar fra andre brukere. Det er også en nettbutikk, der du kan kjøpe profesjonelle reparasjonsverktøy og reservedeler til mange populære 'dingser'.

Økologisk mat i Hakkebakkeskogen

Dyreparken i Kristiansand etterlyser økologiske produkter fra bønder i nærområdet til sin nye storsatsing, Hakkebakkeskogen. – Vårt mål er at all servering i Hakkebakkeskogen skal være økologisk og helst også lokal, sier Dyreparkens spiserisjef Roy Arve Byremo. Hakkebakkeskogen skal åpne om ett års tid, og fylkesmannen i Vest-Agder har bidratt med utredningsmidler til forprosjektet. Her blir det garantert mye grønnsaker, for i Hakkebakkeskogen spiser man ikke sine venner, det vet alle som kjenner grønnsakspisersangen. Byremo ønsker likevel ikke å utelukke kjøttmat helt. Når vi vet at dyreparken har 850 000 besøkende i året kan dette gi et stort løft i etterspørselen etter økomat.

Kilde: Ren mat

På 100-årsdagen for Thorbjørn Egners fødselsdag, 12.12.12, Mikkel Rev, Bjørn Egner og Per Arnstein Aamot ved grunnsteinen til Hakkebakkeskogen. Foto: Hans Martin Sveindal

Fotball for fred

Av Sara Dencker og Karl Johnsen, Pengevirke Danmark

Regnet siler ned en helg i august. Likevel står en flokk unge mennesker i timevis, drivvåte, et sted på Amager og selger brus og is ved en fotballkamp. Alt for å samle inn penger til prosjekter i Sierra Leone, som skal forhindre borgerkrig i landet.

De unge er frivillige i organisasjonen Play31, som blant annet arrangerer fotballturneringer i det lille, vestafrikanske landet, som i ti år var herjet av en svært blodig borgerkrig.

„Omkring ett av fem barn i Sierra Leone dør før de fyller 5 år – det er et stort problem, og det klarer vi ikke å løse med fotball,“ forteller Jakob Sila Lund, som er stifter av organisasjonen, og fortsetter: „Men vi har som mål at det ikke skal bryte ut krig igjen, og vi kan bruke fotball til å få folk tettere sammen. Fotball i seg selv kan ikke forsvare, men folk kan møtes, og de kan møtes i et miljø som føles trygt.“

Krigen har etterlatt landet dypt splittet, og landsbysamfunn

bare få kilometer fra hverandre nærer et dypt hat til naboene. Play31's fotballkamper i Sierra Leone forsøker å bringe dem sammen igjen. En festival varer vanligvis i to dager med én kamp for barna, én for kvinnene og én for mennene. Til sist avsluttes det hele med en fest. I forbindelse med turneringene avholder Play31 workshops om barns rettigheter, konfliktløsning og traumebehandling. Utvalgte lokale ledere blir utnevnt til fredsambassadører og deler sin nye viten med venner og naboer.

Organisasjonen er 100 % basert på frivillig arbeidskraft i Danmark og har seks ansatte i Sierra Leone. Forrige år var det også ansatte i Danmark, forteller Jakob, men lønningene er høye i Danmark.

„Og det er det ikke noe i veien med, innskyter han, – men de pengene kunne vært brukt i Sierra Leone.“

Jakob var selv en av dem som ble lønnet siste år. Men så valgte organisasjonen, blant annet på Jakobs egen anbefaling, å gå tilbake til å være 100 % frivillig.

„Jeg syntes ikke at vi vokste nok, i forhold til den veksten som kreves for å kunne ha lønnede medarbeidere.“

Men det betyr at organisasjonen kommer til å vokse langsommere enn planlagt. Når man baserer seg bare på frivillig arbeid, er det lettere å vedlikeholde det som allerede er bygget opp enn å utvide med nye aktiviteter.

„Man kan ikke få gjort det samme arbeidet når man arbeider to kvelder og en av helgedagene i løpet av en uke.

Det skaper også en rekke praktiske problemer når det skal tas telefoner på dagtid, eller når det skal arrangeres møter for de frivillige, som også har full jobb på dagtid. Men det er også mange fordeler,“ forklarer Jakob.

„Jeg behøver aldri å være redd for at de frivillige ikke er motiverte. Hvis de ikke var det, så ville de ikke bruke lørdagen sin på dette. Og det er jo et stort privilegium som leder av en organisasjon at man ikke behøver å stille spørsmålstejn ved det.

Det betyr også noe for relasjonen til de ansatte i Sierra Leone at det er folk her i Danmark, som stiller opp og arbeider i fritiden sin for å samle inn penger til et prosjekt i deres land,“ forteller Jakob:

„Det bandt organisasjonen sterkere sammen og hadde stor betydning for de ansatte i Sierra Leone å se at de frivillige i Danmark sto på i regnværet for å samle inn penger, og at pengene ikke bare triller inn av seg selv.“

Det at arbeidet gjør en forskjell er en vesentlig faktor som motiverer de frivillige. Arbeidet resulterer i en rekke fotballturneringer i Sierra Leone, som er med på langsomt å løse opp i de mange konfliktene som landet har vært plaget av. Til hver turnering kommer det opp til tusen mennesker fra en landsby og omegnen. Mennesker som for få år tilbake lå i blodig konflikt, og hvor noen av barna er tidligere barnesoldater. For mange er fotballturneringene første gang de møter naboene de tidligere har ligget i krig med. Det kunne potensielt føre til at oppsamlet aggresjon skapte farlige situasjoner, men det er også en stor vilje til forsoning og fred i Sierra Leone.

Jakob forteller at under en av fotballturneringene ser en kvinne den mannen som voldtok henne under krigen. Hun

overvinnet frykten og konfronterer ham sammen med sine venner. De ender med at de setter seg sammen under et tre omgitt av hver sin vennegruppe.

„Mannen bryter til slutt helt sammen og ber om unnskyldning for alt han hadde gjort under krigen,“ forteller Jakob.

Situasjonen kunne lett ha endt med en opptrapping av konflikten i stedet, hvis omstendighetene for møtet hadde vært annerledes. Slike historier er med på å motivere de frivillige i arbeidet.

„De vil gjerne være med på å yte sitt bidrag til at verden skal bli et bedre sted,“ fortsetter Jakob, men sier også samtidig at det ikke bare er å trekke på folks lyst til å endre verden. De skal også synes at det er morsomt mens de gjør det. Derfor er det også god tid til sosialt samvær, og mange i organisasjonen er blitt venner.

„Når man skal sitte og skrive en kjedelig søknad til et fond, så er det viktig at man synes det er morsomt å være med.

En av de frivillige fortalte at han hvert år er plaget av vinterdepresjon og at han hadde overveid å kjøpe en dagslyslampe, men at arbeidet i Play31 gjorde at han ikke lenger behøvde den,“ forteller Jakob.

„Arbeidet gjorde ham så glad, og han syntes det var så meningsfullt, og det synes jeg er et flott eksempel på hvor mye det gir tilbake å gjøre en frivillig innsats.“

Play31 er kunde hos andelskassen Merkur i Danmark

Om Play31

Play31 har brakt mer enn 50 000 mennesker sammen i Sierra Leone og utdannet barn, voksne, kvinner og menn i rettigheter og konfliktløsning.

Play31 har vunnet flere priser, blant andre den prestisjefylte Beyond Sports-prisen i kategorien *Beste bruk av sport som konfliktløsning*. I juryen sitter den tidligere britiske statsministeren Tony Blair, erkebiskop Desmond Tutu og en rekke andre prominente navn.

www.play31.dk

Planter som helbreder

Torunn Stangeland er engasjert i flere prosjekter for å bedre helsesituasjonen for fattige landsbyboere i Uganda. Oppstart av planteskoler for medisin- og matplanter og forebyggende helsearbeid for mødre og spedbarn gir store positive ringvirkninger i lokalmiljøene. Det er ingen tvil om at arbeidet gir gode resultater, men det er vanskelig å få økonomisk støtte til å videreføre aktivitetene.

Av Jannike Østervold

I Uganda har healere tradisjonelt brukt en mengde forskjellige planter og trær til å behandle sine pasienter. Ofte brukes bark og røtter av trær. Nå har avskoging ført til at disse kunnskapene står i fare for å forsvinne, ettersom befolkningen i Uganda er 4-doblet på 50 år, og alle bruker ved eller trekull til å koke mat. Torunn har samarbeidet med tradisjonelle healere for å kartlegge hvilke planter det begynte å bli vanskelig å få tak i. Hun fikk ideen at de kunne lage planteskoler for å kunne ta vare på de nyttige trærne og se om det var mulig å dyrke dem på nye steder. Som del av sin doktorgrad gjennomførte hun et forskningsprosjekt med 40 ulike arter, der 27 endte opp med å bli plantet ut på gårdene til lokale healere, som ønsket å delta i prosjektet. Det var flest lokale arter, men også noen frukttrær, noen hurtigvoksende trær, som kunne gi ved, og noen trær som fikserer nitrogen. Det ble plantet ut i alt 400 trær på hvert felt, som var 40 × 40 m. Gjennom ett år ble det registrert overlevelse og vekst, en gang i måneden.

Etter at forskningsprosjektet var gjennomført, var det noen av de tradisjonelle healerne som ville forsette planteskolen, og hun har klart å skaffe dem noe støtte.

Torunn Stangeland har etter studier i biologi og botanikk ved Universitetet i Oslo tatt doktorgrad på mat- og medisinplanter i Øst Afrika. Etter dette har hun fortsatt å samarbeide med lokale ressurspersoner i Uganda om prosjekter for å bedre matvaresituasjon og folkehelse. I Norge har hun bl.a. drevet økologisk småbruk og dyrking av økologiske urter. Fra tidligere er hun også utdannet lærer. Torunn er datter av Torleif Stangeland, som i mange år arbeidet med urter og deres medisinske egenskaper, og hun driver nå firmaet Stangeland Urteprodukter.
www.stangelandurteprodukter.no

Doktoravhandling: Ecology, conservation and bioactivity of food and medicinal plants in East Africa

Plantemedisin mot malaria

Et annet felt hun har arbeidet med er å se på planter som brukes mot malaria. Det er et omfattende arbeid å analysere de enkelte plantene for aktive bestanddeler, og det er vanskelig å få økonomisk støtte til forskningen. For ett år siden var hun i Uganda på en workshop i plantemedisin, der metoden var såkalt 'reverse pharmacology' – det vil si å dokumentere hvilke planter som faktisk ble brukt av de som blir intervjuet sist noen i familien hadde f. eks. malaria og hva som ser ut til å virke best, deretter gjøre kliniske studier der de beste tradisjonelle behandlingene sammenliknes med skolemedisinsk behandling og til slutt analysere de plantene som har best effekt. Hun er med i en gruppe som har fått midler til et lite 'reverse pharmacology' prosjekt som skal utføres av farmasistudenter ved Mbarara Universitet i Uganda.

Frukt og grønt viktig for folkehelsen

En annen del av Torunns arbeid har vært å analysere antioksidant-aktivitet i lokale frukt- og bladgrønnsaker, som hun plukket eller kjøpte på markedet og fraktet hjem til Norge i frysebag, for å gjennomføre analysene på Ås. Afrika er det kontinentet som spiser minst frukt og grønnsaker, det spises mye karbohydratrike rotknoller. Hvis det er for mye frie radikaler i kroppen, er man mer utsatt for betennelser. Torunn mener at det vil være et viktig tiltak for å forbedre helsetilstanden i Afrika at det spises mer frukt og grønt.

Arbeidet med å etablere planteskoler har skapt interesse også hos myndighetene. Torunn fikk en henvendelse fra statssekretæren i miljødepartementet om at de ønsket å få i gang opplæring av tradisjonelle healere i å dyrke lokale medisinplanter. 50 stykker deltok på workshop, og alle ville ha planteskoler i landsbyene sine. Blant plantene som planlegges dyrket vil det både være medisinplanter og planter som er veldig næringsrike, og de skal dyrkes etter økologiske metoder.

Kaos for fødende kvinner

Ved siden av dette er Torunn også blitt engasjert i et lokalsamfunnsprosjekt for å forbedre forholdene for gravide og fødende i en landsby. Det er veldig lite penger blant folk, og de lever mye av det de dyrker selv. Kvinnene blir oppfordret til å dra på helsestasjon eller sykehus når de skal føde, men det er vanskelig

å få penger til transport, og det forventes at de selv skal bekoste og ha med seg nødvendig utstyr til fødselen. Kvinnene føder i gjennomsnitt 7 barn hver, og presidenten har gått sterkt ut mot prevensjon. Kvinnene selv vil ofte helst føde hjemme, enten ved hjelp av familie eller de tradisjonelle fødselshjelpere, men helsemyndighetene i Uganda har nå forbudt de tradisjonelle fødselshjelperne å ta imot fødsler. Problemet er bare at det ikke er fødeplasser nok til kvinnene, og mange føler seg dårlig behandlet på sykehus. En avisartikkel konkluderte med at fødestuen på hovedsykehuset i hovedstaden daglig fikk inn tre ganger så mange fødende som de hadde kapasitet til.

Torunn planlegger nå en workshop i samarbeid med helse-teamet i landsbyen og lege Merlin Wilcox, som har forsket på dødsfall i forbindelse med fødsel, der de tradisjonelle fødselshjelperne og helsearbeiderne skal få opplæring i hvordan de kan identifisere risikosvangerskap og bli flinkere til å avgjøre når det er viktig å få de fødende til sykehus.

Mye kan utrettes med små midler

2014 er FN's år for 'Family farming'. Samtidig er WHO's nye strategi for tradisjonell medisin for 2014 til 2023 at alle land skal integrere tradisjonell og komplementær medisin i helsevesenet. Torunn håper derfor at det skal være mulig å få

noe økonomisk støtte til å drive disse nyttige småskalaprojektene videre. I fjor sendte hun e-post til venner og familie og inviterte dem til å støtte prosjektene. Det førte til at hun kunne gjennomføre en workshop med tradisjonelle healere og at en gruppe tradisjonelle fødselshjelpere kunne få hver sin geit. En kvinnegruppe på Nesodden har gitt penger til frukttrær til en kvinnegruppe i landsbyen, og kirken, samt tre skoler, har fått en stor vanntank gjennom Rotary.

„Jeg har tro på at prosjektene er gode tilskudd til å ta vare på helsen og naturen, og jeg håper vi kan få noen midler til å gjøre mer. Vi har hatt gode resultater med arbeidet vi har gjort, og små tiltak gir gode ringvirkninger. For eksempel at de som har fått vanntank også kan begynne med høner, fordi de har vann.“

Torunn arbeider nå spesielt med disse to prosjektene: *Økologisk skogshagebruk (agroforestry), kurs og etablering av demonstrasjonsbager*

og *Workshop: trening av tradisjonelle fødselshjelpere til 'Village Health Team' for å begrense spebarn- og mødre-dødelighet.*

Dersom noen av Pengevirkes lesere ønsker å støtte arbeidet i Uganda, kan bidrag overføres til konto 1254 05 50288.

Trygge boliger for voldsutsatte kvinner

Av bankmecu, Australia

Women's Property Initiatives (WPI) sørger for et trygt og langsiktig boligtilbud for kvinner og barn, mange av dem har vært utsatt for vold i hjemmet. WPI, som ble grunnlagt i 1996, har nå 65 eiendommer, som huser 173 kvinner og barn.

„Leieboerne våre kommer fra vanskelige livsvilkår, så i tillegg til et trygt sted å bo formidler vi også kontakt med støttetjenester som kan hjelpe dem til å få livet tilbake på sporet. Noen av våre første leieboere lever fremdeles lykkelig i hjemmene sine mer enn 10 år etter at de kom til oss“, sier administrerende direktør Jeanette Large.

WPI utvikler, eier og driver alle sine eiendommer og er stadig på jakt etter nye muligheter for å utvide boligparken. Til det er finansiering og et godt forhold til bankene vitalt. „Vi må være innovative når vi skal finne partnere og skal sette sammen avtaler som gir oss anledning til å utvikle nye boliger. Bankmecu forstår oss bedre enn andre banker. Vi kan henvende oss til dem i de tidlige fasene av et prosjekt og

„Hvis det ikke hadde vært for bankmecus imøtekommenhet og raske saksbehandling av forhåndgodkjennelsene, ville vi ha gått glipp av en gylden anledning.“

Jeanette Large

drøfte ideer med dem og utforske mulighetene. De forstår hva vi forsøker å oppnå og tar seg tid til å arbeide grundig sammen med oss. Vi har bygget opp en gjensidig tillit, og ikke bare et rent forretningsmessig forhold. For noen år siden hadde vi mulighet for å søke om offentlig støtte til et av prosjektene våre, men trengte også å finne en ekstern finansieringskilde som kunne bidra. Hvis det ikke hadde vært for bankmecus imøtekommenhet og raske saksbehandling av forhåndgodkjennelsene, ville vi ha gått glipp av en gylden anledning“, sier Jeanette.

Siden 2009 har bankmecu skaffet 3,4 millioner australske dollar i finansiering til WPI, som har hjulpet kvinner og

Jeanette Large, administrerende direktør i WPI, setter pris på det gode samarbeidet med bankmecu. En fleksibel og kreativ bank med sans for sosial avkastning er en perfekt match for WPI.

Medlemmene i Global Alliance for Banking on Values

Affinity Credit Union, *Canada*
Alternative Bank Switzerland, *Sveits*
Assiniboine Credit Union, *Canada*
Banca Popolare Etica, *Italia*
Banco Fie, *Bolivia*
BancoSol, *Bolivia*
bankmecu, *Australia*
BRAC Bank, *Bangladesh*
Centenary Bank, *Uganda*
Clean Energy Development Bank, *Nepal*
Crédit Coopératif, *Frankrike*
Cultura Bank, *Norge*
Ecology Building Society, *Storbritannia*

First Green Bank, *USA*
GLS Bank, *Tyskland*
Andelskassen Merkur, *Danmark*
Mibanco, Banco de la Microempresa, *Peru*
New Resource Bank, *USA*
OnePacificCoast Bank, *USA*
SAC Apoyo Integral, S.A., *El Salvador*
Sunrise Banks, *USA*
Triodos Bank, *Nederland*
Vancity, *Canada*
Vision Banco, *Paraguay*
XacBank, *Mongolia*

barn til å få adgang til rimelige leieboliger. WPI har også vært en pionér når det gjelder å demonstrere den sosiale avkastningen på investering i boligene de utvikler og driver. De har fått utført en omfattende analyse av de sosiale og økonomiske fordelene som har tilflytt leieboerne. „Denne prosessen har gitt oss informasjon og har hjulpet oss til å demonstrere effekten av å tilby boliger til kvinner og kvinner med barn. Vi har funnet at for hver dollar som er investert har det gitt et sosialt og økonomisk utbytte tilsvarende 3,14 dollar – det får man si er en god avkastning“, sier Jeanette.

I en situasjon med redusert offentlig finansiering av sosiale og velferdsmessige tiltak blir WPI's hovedutfordring i årene som kommer å fortsette å finne innovative måter å finansiere utviklingsprosjektene på. „Vårt forhold til bankmecu vil fortsette å være en viktig faktor for å oppnå denne veksten og hjelpe kvinner og barn til å komme seg på bena igjen“, sier Jeanette.

Global Alliance for Banking on Values (GABV)

Et internasjonalt nettverk av verdibaserte banker. I dag er det 25 banker fra seks kontinenter i nettverket. Alle arbeider for å finne bærekraftige løsninger på globale problemer.

GLOBAL
ALLIANCE
FOR BANKING
ON VALUES

Bankmecu - Australia

Bankmecu startet som en kredittforening i 1957 og ble Australias første kundeeide bank i september 2011. Banken har som mål å drive en ansvarlig og bærekraftig bankvirksomhet og ble i 2010 utnevnt til Australias mest bærekraftige småbedrift. Overskuddet reinvesteres i banken. Opp til 4 % av overskuddet etter skatt blir investert i prosjekter for å styrke lokalsamfunn og bidra til en mer bærekraftig og sunnere verden. I 2012 hadde banken 125 000 kunder fra hele Australia og 348 ansatte. www.bankmecu.com.au

WPI leieboer, Annette: „Jeg arbeidet 7 dager i uken. Kjørte drosje på søndag, pumpet bensin lørdag, drev et biloppbuggeri resten av uken. Jeg har gjort det meste, bortsett fra narkotika og prostitusjon“, spøker hun. „Hadde jeg gjort det, hadde jeg kanskje eid mitt eget bus!“

„Leieboerne våre kommer fra vanskelige livsvilkår, så i tillegg til et trygt sted å bo formidler vi også kontakt med støttejenester som kan hjelpe dem til å få livet tilbake på sporet.“

Jeanette Large

Frivillig 'fredsskatt'

Det nytter at enkeltpersoner engasjerer seg og går sammen. Gjennom en frivillig 'fredsskatt' samler Norges Fredsfond inn midler til freds- og forsoningsformål. I 2013 gikk pengene bl.a. til å styrke jordmorutdanningen i Afghanistan.

Av Anne Helgedagsrud

På et fredssymposium sommeren 2011 fikk vi høre om kve-
kernes mangeårige kamp for fredsskatt. De mener at når man
kan reservere seg mot å avtjene militærtjeneste av samvittig-
hetsgrunner, burde hver enkelt også kunne reservere seg mot
at en andel av skatten man betaler går til våpen og soldater
og heller betale til et fredsfond. Dette har vært fremmet som
et forslag for Stortinget, men ble nedstemt. To personer på
seminaret, som ikke kjente hverandre fra før, Øystein Melvær
Øgaard og jeg, ble enige om å benytte vår sivile frimodighet og
etablere Norges Fredsfond, som om Stortinget hadde godkjent
forslaget. Det har vi gjort. Organisasjonen ble etablert sommer-
en 2012, og mange har tegnet avtale om årlig innbetaling av
„fredsskatt“. Foreløpig er det snakk om frivillig ekstra innbeta-
ling, da andelen til militæret fortsatt går fra skatteseddelen. Pr. i
dag har 82 personer valgt å markere sitt standpunkt ved å tegne
avtale om årlig 'fredsskatt'.

Norges Fredsfond benytter Cultura Bank som sin bank.
Alt som betales inn, går direkte til freds- og forsoningsformål.
Driftskostnader dekkes av styremedlemmene privat. På sikt
kan renter benyttes til driftskostnader. Ved direkte demokrati

bestemmer 'fredsskatteyderne' hvilke prosjektsøknader som skal
motta midler.

I 2012 ble nesten 54 000 betalt inn til fondet. I 2013
ca. 10 000 mer. I 2013 ble størstedelen av midlene tildelt pro-
sjektet *Fra soldater og tanks til jordmødre for fred i Afghanistan*.
Jordmødrene i Afghanistan har en unik rolle i et mannsdomi-
nert samfunn. De kan ta utdanning og støtte fødende kvinner
på ulike vis. Dette prosjektet vil sette kunnskap om fred og
konfliktløsning på dagsorden i jordmorutdanningen. Aften-
postens utenrikskorrespondent i Sør-Asia, Kristin Solberg,
har bodd i Afghanistan og har skrevet boken *Livets skole* om
jordmorutdanningen der. Noen av personene beskrevet i
boken, blant annet dr. Khadija, vil delta i gjennomføringen av
prosjektet i Kabul.

Mer informasjon og skjema for å registrere deg som 'fredsskat-
teyder' finner du på www.norgesfredsfond.no

25. april er fristen for å søke om prosjektmidler fra Norges
Fredsfond.

*Første avtale om fredsskatt: Fra venstre: Øystein Øgaard, initiativ-
taker; Maria Luisa Stragiotti, den første som tegnet avtale om årlig
innbetaling av 'fredsskatt', Anne Helgedagsrud, initiativtaker.
Foto: Susanne Urban*

*I 2013 støttet
Norges Fredsfond
prosjektet 'Fra
soldater og tanks til
jordmødre for fred'
i Afghanistan.
Foto: Svenske
Afghanistankomi-
teen, SAK*

Dele bil

Av Kristoffer Westad – medlem av Bilkollektivet i Oslo

Et bilkollektiv gir mange muligheter og fordeler. Både samboeren min og jeg er glade i sykkel og kollektivtrafikk, men samtidig synes vi at det er praktisk å ha muligheten til å benytte bil når vi har behov for det. Særlig gjelder dette dersom vi skal på turer til fjellet eller hytta. Men også for kortere ærend er det ofte mer praktisk med bil, for eksempel dersom vi skal frakte noe.

Å være medlem av bilkollektiv er rimeligere enn å eie bilen selv, dersom du ikke kjører veldig mye. Forsikringer, service og avskrivninger er store kostnader ved bilhold, og disse bekymringene slipper man med et bilkollektiv. Når du eier en bil så er du ansvarlig for den hele tiden, men i et bilkollektiv så har jeg kun ansvaret når det er jeg som kjører. Dessuten så er bilkollektiv mer praktisk enn å leie synes jeg. For det første så har bilkollektivet i Oslo oppstillingsplasser spredt over hele byen, så man slipper å måtte reise for å plukke opp bilen. Dessuten er prisen for å være med i et bilkollektiv lavere enn å benytte seg av leiebil.

For oss er det veldig fleksibelt å være med i bilkollektivet. Vi bruker bil de gangene vi behøver det, men vi gjør oss heller ikke avhengig av den. Det kan fort skje dersom man har sin egen bil parkert utenfor oppgangen. Jeg tror det offentlige vil gjøre en god investering ved å tilrettelegge for at flere parke-

ringsplasser blir omgjort til bildelingsparkeringsplasser. Med flere oppstillingsplasser vil bilkollektiv bli et aktuelt alternativ for stadig flere, og det kan igjen bidra til å redusere antallet biler i gatene våre. Og det vil jo være hyggelig og godt for både helse og bomiljø!

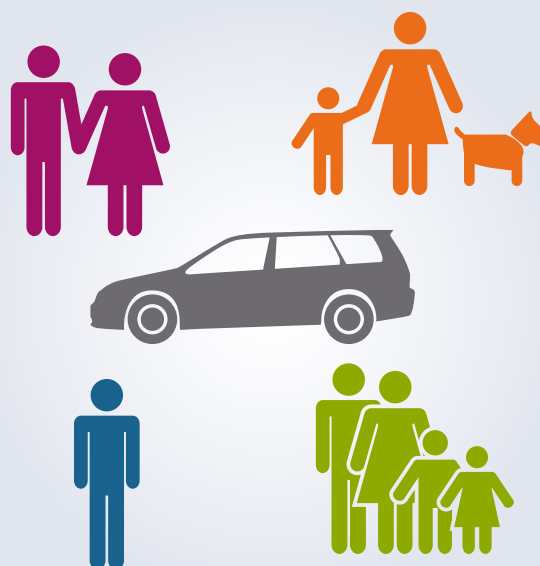
Bilkollektivene i Norge

Som medlem i et bilkollektiv har du tilgang på biler i forskjellige størrelser – når du trenger det. Du kan reservere bil på nettet og betaler for bruken. Bildeling er bra både for brukerne, som sparer utgifter og bekymringer, og bra for miljøet og samfunnet, ved at det blir mindre forurensning og ressursene utnyttes bedre.

Andelslaget Bilkollektivet BA har avdelinger i Oslo, Stavanger, Kristiansand og Tromsø og har mer enn 2 700 husstander og bedrifter som medlem. Bilkollektivet i Oslo er Skandinavias største bilpool.
www.bilkollektivet.no

Bildelingen SA i Bergen har femten års erfaring med bildeling, og organiserer bilholdet for rundt 670 husstander og bedrifter i Bergen.
www.dele.no

Bilkollektivet BA og Bildelingen SA er kunder i Cultura Bank.

Cultura Bank i 2013

Banken som forbilde

You have to be the change you wish to see in the world, sa Gandhi. Cultura ønsker å være banken for mennesker som 'lever endringene'. En av våre viktigste oppgaver er å vise frem de gode eksemplene til flere, så de selv kan bli inspirerte til å handle.

Mange spør oss hva vi egentlig mener med 'alternativ' eller 'ny' økonomi? Svaret tar utgangspunkt i dagens økonomiske virkelighet med fokus på uhemmet vekst og mest mulig fri konkurranse. Opp mot denne virkeligheten setter vi en form for samarbeidsøkonomi, der mennesket og naturen settes i sentrum, og økonomisk aktivitet går ut på å tilfredsstillende våre reelle behov, både materielle og ikke materielle.

Som andre banker må vi også sørge for å ha overskudd nok å kunne betjene egenkapitalen med en rimelig avkastning og sikre tilgang på ny kapital i fremtiden. Vår grunnleggende idealisme må derfor gå hånd i hånd med en sunn forretningsmessig drift.

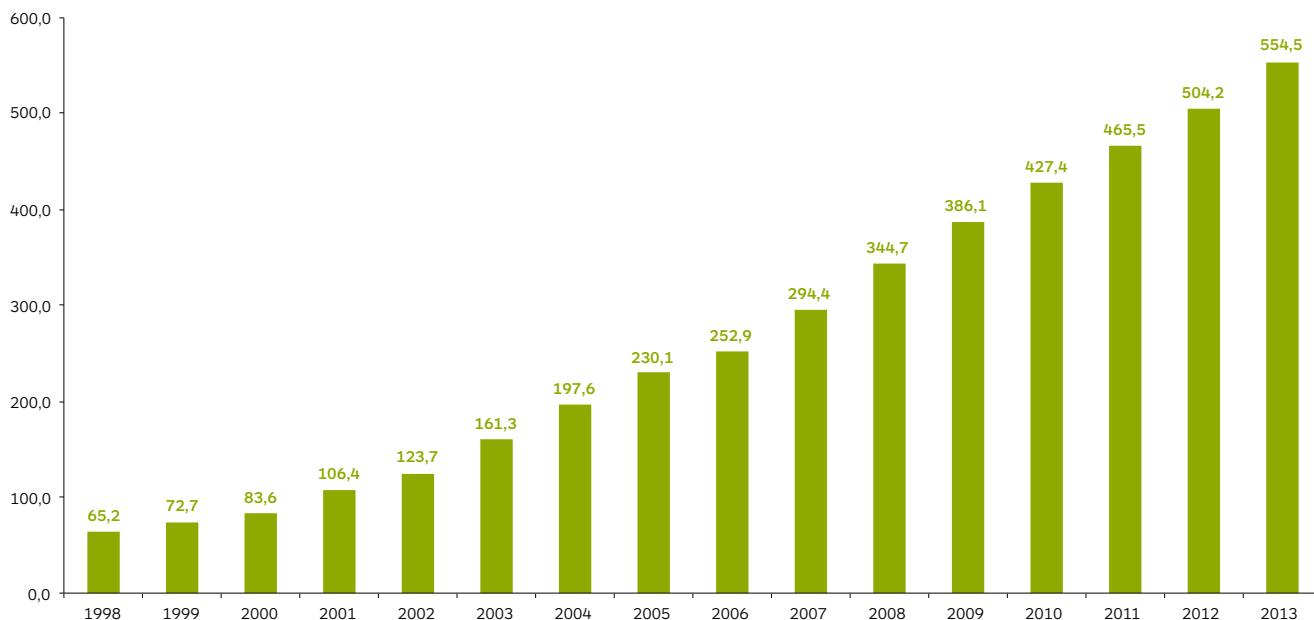
Samhørigheten og følelsen av fellesskap med våre kunder er uten tvil det som gir mest inspirasjon og glede ved å jobbe i Cultura Bank. De tradisjonelle motsetningene mellom kunder, investorer og ansatte opphører i stor grad å eksistere; vi arbeider alle sammen, på vår måte og ut fra våre egne forutsetninger, for en bedre verden.

Hovedtrekk for 2013

Banken hadde i 2013 en vekst i forvaltningskapitalen på ca. 12 %. Alle utlån er dekket av innskudd fra kunder.

Totale utlån økte fra 320 til 365 millioner kroner, mesteparten av denne veksten kom i 3. og 4. kvartal. I løpet av 2013 har banken satset ytterligere på å utvikle utlån til miljøriktig bygging. Dette har ført til en økt andel av boliglån og har redusert risikoen i låneporteføljen. Netto renteinntekter var omtrent på samme nivå som for året før, og andre driftsinntekter økte med 9,4%. Bankens totale driftsinntekter økte med 2,3%. Driftsresultatet ble for året som helhet 4,38 mill. kr, det nest beste i bankens historie. De generelle administrative kostnadene ligger betydelig lavere enn i 2012. Banken har god likviditet og en tilfredsstillende kapitaldekning. Tap på utlån er fortsatt moderat med 0,11% i 2013 mot 0,05% for 2012, og antall misligholdte lån holder seg på et lavt nivå. Det eksisterende banksystemet, som har fulgt banken siden den ble grunnlagt, ble nedskrevet i 2012, og kontrakt om konvertering til et nytt system er inngått med det danske datafirmaet SDC.

Gjennomsnittlig forvaltningskapital Cultura Bank, 1998–2013 (millioner kroner)

Utlånsvirksomheten

Banken har utlånsprosjekter i de fleste fylker. Økologisk jordbruk, miljøboliger og skoler/barnehager er de største områdene.

Et utvalg av prosjekter som mottok lån og kreditter i 2013:

- Morten og Anita Mikalsen (Kongsberg) driver gård med sauehold. Sauene fores utelukkende på gras/høy fra egen gård, som er under omlegging til økologisk drift. De benytter firmaet mobilslakt for å skåne dyrene.
- Kolonihagen Grünerløkka AS (Oslo) driver økologisk restaurant og kafé/utsalg på dagtid.
- Yogurt Heaven Majorstua AS (Oslo) selger økologisk yogurtis.
- Fiskfråfjorden SA (Jondal) sørger for kortreist fisk fra Hardangerfjorden til nærområdene.
- Stiftelsen Steinerskolen i Indre Østfold (Askim) har fått lån til byggeprosjekt. De har kjøpt naboeiendommen til skolen og satt den i stand så den kan huse skolens ungdomstrinn, grupperom, lærerværelse og gymnastikksal.
- Bildelingen SA i Bergen har fått lån til 5 nye biler. Det er anslått at en delebil erstatter 5 privatbiler.
- Camphill Landsbystiftelse i Norge har fått lån til bygging av omsorgsboliger i Jøssåsen Landsby (Malvik). Landsbystiftelsen driver leve- og arbeidsfellesskap både for mennesker med psykisk utviklingshemning og medarbeidere. Camphill Landsbystiftelse består i dag av 6 steder. På disse stedene bor det 130 landsbyboere, 50 praktikanter og 98 medarbeidere.
- Karma Tashi Ling buddhistsamfunn har eksistert siden 1975 og driver tre sentre i Norge. Banken har gitt lån til bygging av tempel i Oslo.
- Hurdalsjøen økologiske landsby SA har fått lån til kjøp av arealer som skal brukes til utbygging av nye boligtau.
- Det ble gitt 43 boliglån, herav 14 miljøboligprosjekter.

Steinerskolen i Indre Østfold (Askim)

Camphill Landsbystiftelse

Utlån fordelt på formål	2013	
	1 000 kr	%
Økologisk jordbruk	35 048	9,6
Miljøprosjekter	32 509	8,9
Skoler og barnehager	77 505	21,3
Omsorg, terapi, medisin	24 538	6,7
Kulturell virksomhet	26 760	7,3
Mikrokreditter	1 112	0,3
Annen forretningsvirksomhet m.v.	18 447	5,1
Økologisk boligbygging	44 914	12,3
Andre boliglån	102 011	28,0
Andre lån til private	1 725	0,5
Sum utlån	364 568	100,0

Karma Tashi Ling buddhistsamfunn

Årsregnskap for Cultura Sparebank 2013

Resultatregnskap	2013	2012
<i>(i hele 1 000)</i>		
Mottatte renteinntekter på innskudd i banker	2 075	1 928
Mottatte rente- og provisjonsinntekter på utlån og obligasjoner	20 694	19 814
Betalte renter og kostnader på innskudd fra kunder	-4 844	3 941
Netto rente og kredittprovisjonsinntekter	17 925	17 801
Provisjonsinntekter og inntekter på utførte banktjenester	6 043	5 640
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	-1 973	1 803
Andre inntekter	265	124
Netto andre driftsinntekter	4 335	3 961
Sum netto driftsinntekter	22 260	21 762
Lønn og generelle administrasjonskostnader	15 322	16 693
Avskrivninger og nedskrivninger på bankens eiendeler	635	6 083
Andre driftskostnader	1 923	1 997
Sum driftskostnader	17 879	24 773
Resultat før perioden før skatt og tap på utlån	4 380	-3 011
Tap og avsetninger til tap på utlån og garantier	417	172
Skatt på ordinært resultat	1 156	-881
Resultat før perioden	2 806	-2 302
Disposisjoner:		
Renter på egenkapitalbevis	1 275	0
Overført til/fra utjevningsfondet	1 374	-2 173
Gaver	0	0
Overført til/fra Sparebankens Fond	157	-129
Sum disposisjoner	2 806	-2 302
Balanse	31/12/2013	31/12/2012
<i>(i hele 1 000)</i>		
Kontanter og innskudd i banker	68 052	51 247
Utlån til kunder	362 274	318 074
Plassering i obligasjoner	116 106	116 012
Aksjer og andeler	5 188	4 153
Driftsmidler	761	1 480
Andre eiendeler	2 153	4 204
Sum Eiendeler	554 534	495 170
Innskudd	478 836	438 007
Diverse annen gjeld	5 385	3 123
Ansvarlig lånekapital	14 850	
Sum Gjeld	499 071	441 130
Innskutt eierandelskapital	50 761	50 869
Sparebankens fond	3 191	3 034
Utjevningsfond	1 511	137
Sum Egenkapital	55 463	54 040
Sum Gjeld og Egenkapital	554 534	495 170
Garantiforpliktelser	12 568	12 107

Inntekter og kostnader

Rentenettoen var i 2013 17,9 mill. kr, mot 17,8 mill. kr året før. Høyere utlånsvolumer bidrar positivt, mens fortsatt lave renter på bankens likvide plasseringer trekker i negativ retning. Netto andre driftsinntekter, som hovedsakelig består av gebyr- og provisjonsinntekter, utgjorde 4,3 mill. kr, opp fra 4,0 mill. kr året før, og totale driftsinntekter endte således på 22,3 mill. kr, mot 21,8 mill. kr i 2012.

Lønn og generelle administrasjonskostnader, som i 2012 utgjorde 16,7 mill. kr var i 2013 redusert til 15,3 mill. kr. En vesentlig reduksjon i IT relaterte kostnader er hovedårsaken til nedgangen. Fjorårets totale nedskrivning av IT systemet gjør at avskrivningskostnadene nå er betydelig lavere enn i tidligere år. Banken har redusert antall ansatte med 2 personer uten å måtte gå til oppsigelser. Konvertering til nytt datasystem i 4. kvartal 2014 vil gi ytterligere reduksjon av bankens datakostnader fra 2015.

Periodens tapskostnad ble kr 417 000, som utgjør 0,11% av totale utlån. Tallet er noe høyere enn i 2012, men fortsatt historisk sett meget lavt. Misligholdte og tapsutsatte engasjementer ligger fortsatt på et lavt nivå og utgjør ved årsskiftet kun 0,7% av brutto utlån.

Resultatet for året etter tapskostnader og skatt ble kr 2,8 mill. kr, en markant forbedring fra fjoråret.

Innskudd, utlån og forvaltningskapital

Innskuddene økte med 9,3% fra året før, til 478 millioner kr ved årets slutt. Banken hadde ved årsskiftet lånt ut ca.76% av innskuddene, mot 73% året før. Banken har som policy at det skal være full innskuddsdekning for utlånene.

Utlånsvolumet økte med ca 45 mill. kr, 13,9% høyere enn ved utgangen av 2012. Banken bruker bevisst renten som insentiv for å stimulere miljøvennlig boligbygging. Nye lån til økologisk boligbygging utgjorde 18,3 mill. kr. Største vekstområde for øvrig var skoler og barnehager, med 13,1 mill. kr i nye utlån.

Total forvaltningskapital utgjorde ved årets utgang 555 millioner kr, en økning på ca. 12% fra siste årsskifte.

Kapitaldekning, egenkapital

Ansvarlig kapital utgjorde ved årets slutt 12,55% av forvaltningskapitalen. Benyttes risikovektet kapital, som tar hensyn til sikkerheten i våre plasseringer og utlån, var egenkapitaldekningen 19,89%, mot 17,01% i 2012. Av dette er 15,64% ren kjernekapital. Minimumskravet til risikovektet egenkapital har i mange år ligget på 8%, men disse kravene blir nå suksessivt hevet etter innføring av nye kapitaldekningsregler. I forhold til bankens risikoprofil anses egenkapitaldekningen tilfredsstillende. Banken innhentet mot slutten av året et ansvarlig lån på 15 millioner kroner, og banken er med dette godt rustet til å tilfredsstille de strengere egenkapitalkravene som innføres.

Glimt fra hverdagen i Cultura Bank – 2013

Januar	Cultura Bank går til topps på Nettavisen NA24s første rentebarometer i 2013, med markedets beste rente på boliglån til miljøhus!
Februar	Banksjef Lars Hektoen holdt forelesning om Cultura Bank ved studiet i økologisk økonomi på Universitetet i Nordland.
Mars	90 nye konti ble åpnet.
April	Vi ønsker Andreas Haugerud velkommen som nyansett i kundesenteret.
Mai	Kantine og møtelokaler i banken ble gjort om til kafé på 'Restaurant Day' 18. mai
Juni	Tre nye lån til økologisk boligbygging ble utbetalt. Karma Tashi Ling buddhistsamfunn fikk lån til bygging av tempel.
Juli	Lån til Hurdalsjøen økologiske landsby
August	93 nye kunder åpnet konto
September	Sigining av avtale med SDC om overgang til nytt banksystem i oktober 2014.
Oktober	Nytt nummer av tidsskriftet Pengevirke, med tema <i>Penger</i>
November	Cultura Bank deltok med stand på den store Alternativmessen i Lillestrøm
Desember	Banken styrket egenkapitalen med et ansvarlig lån på 15 millioner for å ha kapasitet til videre vekst.
Desember	Mer enn 4000 'liker' Cultura Bank på Facebook.

Samarbeidspartnere

Cultura Bank samarbeider med Redd Barna, WWF-Norge, Regnskogfondet, Framtiden i våre hender (FIVH), Kvinne- og Familieforbundet og Naturvernforbundet om støttekonti, til inntekt for de respektive organisasjoners arbeid. Støttekontoen er en sparekonto, med 12 gebyrfrie uttak i året. Cultura Bank gir hvert år et bidrag til den ønskede organisasjonen med 1,5% av gjennomsnittlig innestående på konto. Til gjengjeld markedsfører organisasjonen Cultura Bank ovenfor sine medlemmer.

Bidrag til våre samarbeidsorganisasjoner for 2013

	Støttebe- løp (kr)	Antall konti	Sum inneståen- de pr. 31.12.13
Redd Barna	85 725	210	6 126 147
WWF-Norge	32 295	115	2 099 662
Regnskogfondet	56 069	191	3 489 700
Framtiden i våre hender (FIVH)	42 091	100	2 938 413
Naturvernforbundet	5 223	26	430 230
Kvinne og familieforbundet	39 446	36	2 932 605
Sum	260 849		18 016 755

Culturas årsrapport for 2013 finnes på www.cultura.no. Du kan også få den tilsendt ved å kontakte Cultura Bank på telefon 22 99 51 99 eller e-post cultura@cultura.no.

Opprørske oldemødre skaper rabalder blant økonomene

Filmen „Opprørske oldemødre“ viser at det aldri er for sent å engasjere seg. Aktivister i 80–90 årene tar høylydt til motmæle mot kravet om stadig vekst og får garvede økonomer til å miste fatningen.

Av Jannike Østervold

Høy alder er ingen hindring for Shirley (90) og Hinda (84), de er fullblods aktivister som ikke tar nei for et svar. Med et pågangsmot av de sjeldne konfronterer de økonomer og autoriteter med sine direkte spørsmål om hvorfor vi må ha vekst. Budskapet deres er enkelt: Vi må slutte å kreve vekst. Vi må ikke bruke opp ressursene for fremtidige generasjoner, men finne bærekraftige løsninger.

Nå kommer dokumentarfilmen om de to opprørske oldemødrene til Norge. Den har kinopremiere 11. april 2014. Fil-

men har tidligere vært vist i Danmark, der den fikk en positiv mottakelse.

Regissør Håvard Bustnes sier selv om filmen: „Mange vil hevde at spørsmålet om økonomisk vekst er så komplisert at det bør overlates til økonomer og spesialister. Jeg er uenig. Jeg tror det er viktig at vi alle begynner å stille spørsmål ved måten vi lever og forbruker på og konsekvensene ved dette. Shirley og Hinda har vært aktivister i mange år. De bekymrer seg for miljøspørsmålet og finanskrisen. Rundt seg ser de at økonomer og politikere presenterer én løsning: økonomisk vekst. Hvordan kan det ha seg? Er det mulig å ha konstant økonomisk vekst når vi lever på en planet med begrensede ressurser? Mitt mål med denne filmen er å få publikum til å spørre seg selv de samme spørsmålene som Hinda og Shirley tar opp. Mitt håp er at vi sammen kan skape en grobunn for å finne alternative svar på hvordan vi skal løse krisen vi er midt inne i.“

Bustnes gjorde et funn da han kom over de to damene fra organisasjonen *Raging grannies*, en internasjonal aktivistorganisasjon for kvinner som er gamle nok til å være bestemødre, men som ønsker å fortsette å være aktive for fred, sosial rettferdighet og bærekraft. De er kreative og bruker gjerne humor i sine protestaksjoner, som får mye oppmerksomhet. Organisasjonen ble startet i Canada vinteren 1986/87 og har senere spredt seg til USA, England, Australia og Hellas.

„Jeg tror det er viktig at vi alle begynner å stille spørsmål ved måten vi lever og forbruker på og konsekvensene ved dette.“

Håvard Bustnes

Aldri for sent å engasjere seg

Selv om filmen handler om alvorlige spørsmål og frykt for miljødeleggelser og finanskriser, er det en varm film som er full av humor og kjærlighet. Filmene er også et sterkt innlegg for seniorsaken i en tid der de fleste forsvinner ut av arbeidslivet når de er 67 eller tidligere. Det finnes stadig mer ressurser i aldersgruppen over 70, og flere og flere er friske og vitale langt opp i høy alder. Denne filmen minner oss på at alder bare er et tall. Om du er 70, 80 eller 90 – det er aldri for sent å engasjere seg, så lenge hodet er klart.

Cultura deltar også i debatten

I forbindelse med lanseringen av filmen *Opprørske oldemødre* vil banksjef Lars Hektoen i Cultura Bank delta på en rekke debatter som blir arrangert i etterkant av filmvisningene, der bl.a. også representanter for Miljøpartiet De Grønne og Framtiden i våre hender skal være med. Vi oppfordrer kunder og venner av Cultura Bank til å benytte anledningen til å se denne helt spesielle dokumentaren. Når dette bladet går i trykken ser listen over filmvisninger med etterfølgende debatt der Cultura skal delta slik ut: 24/3: Tromsø, 28/3: Stavanger, 31/3: Fredrikstad, 7/4 Trondheim og 11/4 Oslo (kinopremiere).

www.opprørskeoldemødre.no
www.raginggrannies.org

Nytt fra Cultura

Boliglån i Cultura Bank

Vi har nå ledig kapasitet til å gi flere boliglån, både til miljøboliger og andre boliger.

I løpet av 2014 har vi samarbeidet med fagmiljøer for å videreutvikle vårt miljøboliglånkonsept, og vi ønsker å oppmuntre til en mer miljøvennlig boligbygging ved å gi lavere lånerenter til de mest miljøvennlige boligene. Men selv om vi prioriterer utlån til miljøboliger, har vi også noe ledig kapasitet til å gi boliglån til vanlige boliger. Vi oppfordrer derfor eksisterende kunder til å ta kontakt hvis de skal kjøpe ny bolig eller er interesserte i å flytte boliglånet sitt til Cultura.

Aktivbusene som bygges i Huldra Økogrend i Hurdal er et eksempel på boligtyper som kvalifiserer til miljøboliglån.

Nytt sparetilbud for ytringsfrihet

Cultura Bank samarbeider med en rekke organisasjoner om sparekonto, der du kan støtte organisasjonens arbeid mens du sparer. Nå har vi fått en ny samarbeidspartner, Norsk PEN, den norske avdelingen av International PEN, som er verdens største skribent- og ytringsfrihetsorganisasjon. PEN står for *Poets, Essayists and Novelists*. Norsk PEN har bl.a. bidratt til at Norge nå har ni fribyer for forfulgte forfattere. Norsk PEN er en medlemsorganisasjon for skribenter, journalister, forleggere og andre som er avhengig av det frie ord.

Når du oppretter en Norsk PEN-konto, forplikter Cultura Bank seg til å gi et årlig bidrag til Norsk PEN på 1,5 % av gjennomsnittlig innstående på sparekontoen. Selv får du en rente som for tiden er 0,25 %. Til gjengjeld for bidraget hjelper Norsk PEN Cultura Bank ved å spre informasjon om banken til sine medlemmer.

norsk.p.e.n.

Abonnement på elektronisk utgave av Pengevirke

Det er nå mulig å abonnere på Pengevirke i elektronisk utgave. Når det kommer et nytt nummer av Pengevirke, får du tilsendt en e-post med lenke til det nye nummeret, der du kan laste det ned som pdf. Dersom du ikke lenger ønsker å motta bladet i papirutgave, må vi få beskjed om det pr. e-post.

Bestille Pengevirke i elektronisk utgave: www.cultura.no/Abonnement

Avbestille papirutgaven: Send en e-post til cultura@cultura.no og si fra at du vil stoppe abonnement på papirutgaven. Husk å oppgi hvilket navn abonnementet står på.

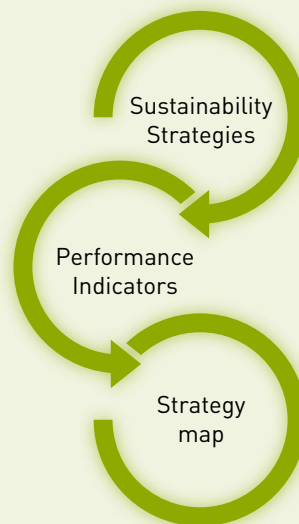
Mobilbank

Mange bruker allerede vår SMS-bank, men nå har vi også fått en mobilbank-app for Android og iPhone. Den heter *Cultura Bank*. Appen gir deg saldo, disponibelt beløp, siste transaksjoner og overføring mellom egne konti. Når du aktiverer appen sikrer du at det kun er din mobiltelefon som kan se din informasjon. Appen lagrer ikke sensitiv informasjon, som kontonummer, kortnummer eller personnummer. Du kan passordbeskytte (låse) appen under Innstillinger.

Hvordan måle effektene av bankens virksomhet

I 2013 er det blitt gjennomført et forskningsprosjekt for å finne ut hvordan vi kan måle de sosiale og miljømessige effektene av Cultura Banks utlånsvirksomhet. Prosjektet er finansiert av stiftelsen Eir. Arbeidet er utført av Gustavo Parra de Andrade i samarbeid med Cultura Bank. Som utgangspunkt er brukt retningslinjene for bærekraftig bankvirksomhet fra Global Alliance for Banking on Values og Culturas egen formålsparagraf. Gustavo har omsatt disse til strategiske retningslinjer for banken. Han har videre arbeidet med å finne passende indikatorer som kan måle hva banken har oppnådd. Gustavo har også studert mulige målkonflikter i bankens strategier. Arbeidet har gitt nyttig innsikt for videreutvikling av banken og bankens rapporteringssystemer. Cultura Bank takker Gustavo Parra de Andrade og Stiftelsen Eir for arbeidet.

Nytt fra våre kunder

Intensivkurs i permakulturdesign

22.-25. mai 2014

Sted: Sletta Permakultursenter på Nesodden

Intensivt tredagerskurs i planlegging og utforming av uteområder, som bolig med hage, bakgårder, borettslag, småbruk etter permakulturprinsipper. Du lærer om designprosess og verktøy.

Kursleder: Aranya.

Kurset foregår på engelsk og norsk.

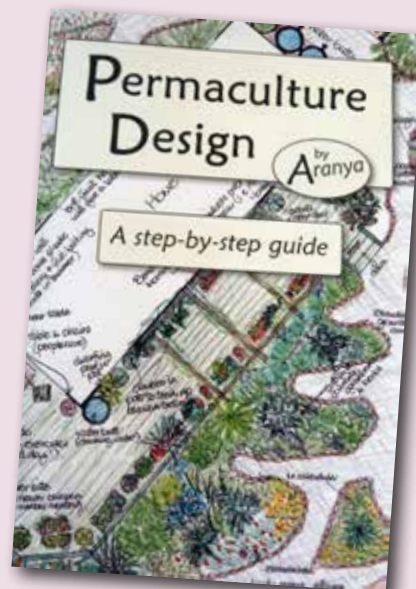
Kurspris: kr 2 500. Kost (vegetarisk): kr 1 000

Anbefalt lesing før kursstart: *Permaculture Design a step-by-step guide* av Aranya.

Se foredrag med Aranya på www.aranyagardens.co.uk/videos.html

For mer informasjon og påmelding, kontakt Nina Bergitte Bentzen nina@levendelandskap.com. Se også www.permakultur.no

Påmeldingsfrist: 23. april 2014.

Ledelse fra den spirende fremtid

Av Lars Pebrson, administrerende direktør i Merkur Andelskasse, Danmark

Den lenge ventede oppfølgeren til Scharmers banebrytende og populære *Teori U* foreligger nå på dansk. *Teori U* er for tiden en av de mest omtalte ledelsesteoriene og har gitt opphav til et vell av bøker og artikler. I Danmark har professor Steen Hildebrandt vært en av de aktive skribentene, og han har også skrevet forordet til den nye boken.

Carl Otto Scharmer og Katrin Käufer, begge tilknyttet Massachusetts Institute of Technology i Boston, tar i den nye boken tak i de store globale problemene med miljø, klima, ulikhet osv. og ser dem i et ledelsesperspektiv. Hvordan skal vi bevege oss i den riktige retningen, når utfordringene er så overveldende og komplekse? Som det sies i boken: Vi er kommet til et punkt hvor vi kollektivt skaper resultater som ingen ønsker – en tilstand av organisert uansvarlighet.

Forfatterens budskap er å kombinere evnen til å se og tenke helhetlig med de handlendes personlige utvikling. Et sentralt punkt i *Teori U* er at den indre tilstanden hos den som handler (for eksempel en leder i en virksomhet eller en politiker), er avgjørende for om handlingen eller initiativet lykkes.

Dette synspunktet blir videreutviklet i den nye boken, samtidig med at det tegnes et bilde av en organisasjon eller et samfunn som kalles 4.0. Dette betegnes som det neste eller fremtidens trinn i en organisasjons eller et samfunns utvikling. Et 4.0 samfunn sammenlignes med et økosystem. Alle forsøk på å påvirke ett element vil før eller senere få virkninger som sprer seg i systemet – ønskede eller uønskede. Derfor er det avgjørende at vi utvikler evnen til å se og tenke helhetlig. For å kunne agere meningsfullt i de sosiale økosystemene må vi utvikle en økosystembevissthet, som erstatter det som forfatterne betegner som den nåværende ego-systembevisstheten (from ego to eco – ordspillet fungerer bedre på engelsk).

Forfatterens visjon er preget langt mer av samarbeid enn av konkurranse og søker å finne svar på hva som er best for helheten på lang sikt – fremfor dagens samfunn og organisasjoner, hvor aktørene i alt for høy grad er opptatt av hva som er bra for dem selv på kort sikt. Det kan høres luftig ut, men forfatterne supplerer hele tiden de prinsipielle overveielserne med konkrete eksempler, samtidig som de gir oppskrift på konkrete teknikker og øvelser for at man i praksis skal kunne gå veien fra ego-system til øko-system. På den måten blir boken både en inspirasjonskilde og et praktisk verktøy.

Et sentralt moment er motet til å handle ut fra det nye man føler er i ferd med å bryte frem fremfor hele tiden å handle ut fra fortidens erfaringer, strukturer eller vaner. Det er en evne og et mot, som kan oppøves konkret.

I dette bladet skal det ikke forbigås at forfatterne har viet et kapittel til finanssystemet og dets betydning for samfunnsutviklingen. De ser bankene i Global Alliance for Banking on Values som konkrete eksempler på finansielle institusjoner, som kan hjelpe utviklingen på vei mot 4.0 samfunnet – og som selv har gode forutsetninger for å utvikle seg i retning av 4.0 organisasjoner.

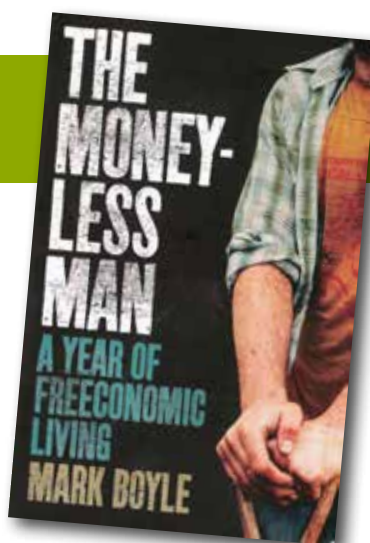
Carl Otto Scharmer og Katrin Käufer
Ledelse fra den spirende fremtid
 Boken er utgitt på dansk på Ankerhus forlag
 ISBN 9788789303260

Mannen uten penger

Av *Jannike Østervold*

„Be the change you wish to see in the world“ er et sitat som tilskrives Gandhi.

Mark Boyle bestemte seg for å gjøre et eksperiment med å leve ett år helt uten å motta eller bruke penger. Han gikk så langt som til å avslutte bankkontoen sin. Han kunngjorde dette for journalister, familie og venner og skapte dermed et sterkt sosialt press for å fullføre. Han har skrevet en interessant og underholdende bok om sine erfaringer. I dette året skulle han leve uten å være knyttet til strømnettet, uten telefon og uten at det skulle brukes fossilt brensel for hans skyld. Vi får høre om hvordan han løser utfordringer knyttet til mat, transport og hygiene og hvordan det påvirker hans sosiale liv. Både toalettbesøk, dusjing med soloppvarmet vann og koking av mat foregikk utendørs, sommer som vinter. De sosiale omkostningene var ikke ubetydelige, blant annet opplevde han at parforholdet røk og at det var vanskelig å opprettholde vanlig sosiale kontakter når han ikke kunne kjøpe seg en øl på puben sammen med vennene sine. Media viste stor

interesse for prosjektet, så en ikke ubetydelig del av tiden gikk med til å snakke og skrive om prosjektet. Han oppnådde å få stor oppmerksomhet omkring sine handlinger og forhåpentligvis har han fått mange til å få nye ideer om hvordan de kan legge

om sitt forbruk i en mindre belastende retning. Mark Boyle har grunnlagt Freeconomy bevegelsen.

Mark Boyle
The moneyless man, a year of free economic living
ISBN 978-1-85168-787-9

Mer kål – Mindre jål

Sunn vegetarmat til hverdagsbruk

Av *Jannike Østervold*

Dette er en kokebok som passer til navnet sitt. Her er det ikke mye jål, men desto mer kål, gulrøtter, poteter og byggryn. Kikertter, bønner og linser gir proteiner, upolert ris, spelt og bygg gir langsomme karbohydrater, og grønnsakene gir rikelig med fiber, i tillegg til vitaminer og mineraler. Det er sunn, enkel og rimelig vegetarmat, som de fleste burde klare å få til. Noen få råvarer fra boks forekommer, i form av hermetiske tomater, tomatpuré og kokosmelk, men ellers går det i ferske råvarer. Det er forholdsvis korte ingredienslister i de enkelte oppskriftene. De fleste oppskriftene er veganske, eller kan enkelt gjøres veganske, ved at fløte byttes ut med veganfløte. Kikertmel brukes istedenfor egg som bindemiddel i burgere og pannekaker. Boken innleder med noen fine avsnitt om behandling av råvarene, med grunnleggende teknikker for koking, ovnsbaking, damping og steking av grønnsaker.

Dette er enkel og velsmakende hverdagsmat uten tull og tøys, og man behøver ikke å handle inn en masse ukjente ingredienser for å prøve oppskriftene.

Forfatterne har lang erfaring med kafédrift, matkurs og foredragsvirksomhet, og har laget mat til tusenvis av mennesker på festivaler.

Forfattere: Per Viderup og Richard Nystad.
Foto: Kenn-Ole Moen, Richard Nystad, Per Viderup og Håvard Johansen.
Mer kål – Mindre jål
ISBN 978-82-999062-2-7
www.merkål.no

Charles Eisenstein

Charles Eisenstein gir et spennende bidrag til økt forståelse for hva som ligger til grunn for mange av de sosiale og miljømessige utfordringene vi står overfor. Han forklarer problemene ved å vise til en inngrodd virkelighetsforståelse som preges av adskillelse og separasjon mellom mennesker og mellom menneske og natur. Løsningen ligger i bevisstgjøring av at alt i virkeligheten er integrert og at vi er en del av helheten og at vi alle har helheten i oss. Forandringen skjer når et tilstrekkelig antall mennesker har utviklet en holistisk virkelighetsopplevelse, og som han sier „perhaps it needs just the weight of one more person taking one more step into interbeing to swing the balance. Perhaps that person is you.“

Av Professor Ove Jakobsen, Senter for økologisk økonomi og etikk, Handelshøgskolen i Bodø

Innledning

I en tid med sosial og økologisk krise har Charles Eisenstein vært opptatt av å undersøke hva vi som enkeltpersoner kan og bør gjøre for å gjøre verden til et bedre sted. Han har særlig vært opptatt av å finne frem til motgifter mot kynisme, frustrasjon og handlingslammelse. Vi har alle muligheter til å bli effektive endringsagenter med positiv innflytelse på den globale utviklingen. I boken *The Ascent of Humanity* utdyper Eisenstein hva han legger i begrepet 'separation' (separasjon eller adskillelse). Han gjør rede for opprinnelse, utvikling, ideologi, virkninger og hvordan separasjon kan motvirkes gjennom bevisstheten om 'interbeing' (være ett med alt). Eisenstein har en tilnærming til utfordringene som begynner med en grundig refleksjon over vår egen identitet.

Adskillelse

I følge Eisenstein skyldes mange av de alvorligste utfordringene vi står overfor at vi er vokst inn i en virkelighetsforståelse som innebærer at det enkelte menneske er adskilt fra andre mennesker, samtidig som menneskene er adskilt fra naturen. Vår identitet, og vår måte å være på er i stor grad knyttet til opplevelsen av det 'adskilte selvet'. Dette kjennetegnet ved vår kultur forklarer utviklingen av teknologi som på den ene siden har ført til effektiv plyndring av både jorden og kulturen og på den andre siden til utvikling av godhet og skjønnhet. Samlet sett dominerer de negative kreftene, og vi står i dag ved randen av et omfattende sammenbrudd. Hovedfokus i Eisensteins bøker er hvordan vi kan gå frem for å skape en bedre verden.

Ny økonomi

I boken *Sacred Economics* beskriver Eisenstein historien om penger fra fortidens gaveøkonomi til moderne kapitalisme. Han viser hvordan pengesystemet har bidratt til fremmedgjøring, konkurranse, knapphet på ressurser og en skadelig vekstideologi. Men, som han sier, kriser bærer alltid kimen i seg

„We can say that the ecological crisis – like all our crisis – is a spiritual crisis. By that I mean it goes all the way to the bottom, encompassing all aspects of our humanity.“

Charles Eisenstein

til nye løsninger, som åpner for en mer integrert, økologisk og bærekraftig væremåte.

For å skape en ny økonomi kreves det grunnleggende systemendringer; negativ rente, lokale valutaer, ressursbasert økonomi, gaveøkonomi, og ny interesse for allmenningen. Men det kreves også forandringer i den enkeltes livsførsel. Utfordringen er knyttet til hvordan det er mulig å leve i henhold til sine idealer i en verden der et pengebasert system trekker oss i feil retning. I *Sacred Economics* hevder Eisenstein at det økonomer ofte refererer til som vekst innebærer at knapphet på ressurser utvides til å gjelde områder av livet som tidligere var preget av overflod. Som eksempel nevner han at ferskvann, som det en gang var mer enn nok av, er blitt mangelvare etter at det ble en handelsvare som vi må betale for. Generelt har kravet om vekst ført til at stadig større deler av allmenningen er blitt splittet opp, kommersialisert og forbrukt.

En viktig forklaring på vekstspiralen er å finne i det forhold at økningen i gjeld og kravet om rente har skapt et krav om økt produksjon og økt omsetning for å betale tilbake gjelden. På denne måten bidrar gjeldsspiralen til at virksomhet som ikke er produktiv i økonomisk forstand blir nedprioritert i forhold til virksomhet som generer penger. Siden gjelden alltid er større enn pengemengden, vil det, i følge Eisenstein, være et konstant

Biografi:

Charles Eisenstein (1967) har studert matematikk og filosofi ved Yale University. Under opphold i Taiwan lærte han seg kinesisk og arbeidet i flere år som oversetter. Eisenstein har studert østlig filosofi og religion i mange år. I tillegg til å skrive bøker og essays har Eisenstein undervist ved Goddard College og Penn State University for vitenskap, teknologi og samfunn. Han har også praktisert som yogalærer.

I de siste årene har Eisenstein vært svært aktiv som foredragsholder ved konferanser, seminarer, og arrangementer i regi av ulike organisasjoner, bedrifter og offentlige etater. I følge han selv er det kontakt og samhandling med ulike mennesker som har gitt liv til hans omfattende tenkning og skrijving.

press for å produsere flere varer og tjenester for å tilbakebetale lån og renter.

På samme måte som alle former for naturressurser; fossilt brensel, mineraler, skog, fisk og vann, omdannes til produkter som selges på markedet, er det i ferd med å skje en lignende transformasjon i de sosiale, kulturelle og åndelige allmenninger. Ting som har vært gratis gjennom hele menneskehetens historie; fortellinger, sanger, bilder, kunnskap og ideer, er blitt kopibeskyttet og patentert for å sikre at de blir omsatt gjennom markedstransaksjoner.

Begrunnelser for bærekraft

Hvis vi ønsker å utvikle en økonomi som er bærekraftig på lang sikt, må vi appellere til de virkelige motivene bak økonomisk virksomhet. Eisenstein spør om det ikke ville vært fint om forretningsmessige beslutninger ble tatt med forankring i økologiske og samfunnsmessige avveininger. Et økende antall bedrifter bygger på en slik tredelt bunnlinje. Begrunnelsen er ofte at miljø- og samfunnsansvarlig praksis gir bedriften en sterkere markedsposisjon fordi det skaper positive holdninger hos forbrukere, politikere og myndigheter. Miljøansvar fører også til lavere kostnader fordi ressursene blir utnyttet mer effektivt. En miljøansvarlig holdning stimulerer i tillegg til å utvikle kreativitet både i produksjon og organisering. Dessuten vil ansatte i bedrifter som praktiserer miljø- og samfunnsansvar ha en høyere moral fordi de lettere kan identifisere seg med bedriftens virksomhet.

Selv om mange av disse argumentene virker fornuftige, mener Eisenstein at ved å appellere til økonomiske argumenter for bærekraft vil resultatene bli marginale samtidig som det bidrar til å opprettholde 'business as usual'. Ved å si at en vil være

grønn fordi det lønner seg bidrar en til å understøtte ideen om at lønnsomhet er det viktigste. I stedet stiller Eisenstein oss overfor følgende problemstilling: Hva om jeg sa til deg; Lev ditt liv i tjeneste for planeten, basert på verdier som kjærlighet, omsorg, og ønsket om å tjene alt liv.

Hva kan gjøres?

Eisenstein tror ikke det er naivt å tro at omdømmebygging, grønnvasking og grønn økonomi etter hvert vil vike plassen for en økonomi basert på mer grunnleggende verdier. Vi må ikke la oss lure til å tro at en grønnere økonomi innenfor det etablerte systemet gir betydelige resultater. Han påpeker at det ikke har skjedd noen grunnleggende forbedringer i de siste ti-årene til tross for økt fokus på miljø- og samfunnsansvar i deler av næringslivet. Miljøet fortsetter å bli dårligere, havet blir surere, livet i havet er truet, tørke sprer seg over hele kloden, militærutgiftene øker verden over, og konsentrasjon av rikdom intensiveres.

En dag, forhåpentligvis snart, vil vi begynne å stille dypere spørsmål som for eksempel; Hvem er jeg, Hva er viktig? Hvilke verdier vil du prioritere? Ved å stille slike spørsmål åpner vi for reell endring. Endringer skjer når et tilstrekkelig antall mennesker har utviklet en holistisk virkelighetsopplevelse, og som han sier; „Perhaps it needs just the weight of one more person taking one more step into interbeing to swing the balance. Perhaps that person is you“.

Avslutning

Eisenstein har gitt et inspirerende og flerfaglig bidrag som viser at løsningen på vår tids sosiale og økologiske kriser krever endring på flere nivåer. Personlig bevisstgjøring er viktig, men endringer på systemnivå er også en nødvendig forutsetning for reelle forandringer. Den profittmotiverte konkurranseøkonomien er så sterkt forankret i næringsliv, politikk og hos folk flest at det kreves en dyptgripende strukturell endring som kan gi grunnlag for utvikling av en gavebasert samarbeidsøkonomi. Eisenstein argumenterer i alle sine bøker for at den viktigste endringen er opphevelsen av den inngrodde ideen om separasjon eller adskillelse mellom enkeltmennesker, menneske og natur. Vi nærmer oss en felles forståelse av at alt henger sammen i en enhet. En slik enhetsopplevelse vil gjøre hver enkelt av oss til betydningsfulle endringsagenter med reell positiv innvirkning på utviklingen, lokalt og globalt.

Litteratur:

- » Eisenstein, Charles (2013), *The Ascent of Humanity - Civilization and the Human Sense of the Self*, Evolver Editions, Berkeley, California
- » Eisenstein, Charles (2011), *Sacred Economics - Money, Gift, Society in the Age of Transition*, Evolver Editions, Berkeley, California
- » Eisenstein, Charles (2013), *The More Beautiful World Our Hearts Know is Possible*, North Atlantic Books, Berkeley, California

Det er nok!

Av Arne Øgaard

Årets julehandel var lavere enn forrige år. Noen økonomer tolker det som et svakhetstegn i økonomien. Selv anser jeg det som positivt. Økonomiens målsetting må være at folk får dekket sine behov, og nå kan det endelig se ut til at mange begynner å få nok. Det kan da ikke bare være meg som har huset fullt av mere enn jeg kan ønske meg. Klesskapene er fulle, bokhyllene

er fulle, og på loftet er det ikke plass til mere. Det er ytterst sjelden jeg trenger å kjøpe annet enn mat. De fleste jeg kjenner har det likedan.

De som klekket ut ideen om at man stadig må kaste og kjøpe nytt har mye av ansvaret for dagens miljøproblemer. Men disse menneskene ser ut til å slippe unna uten noen form for påtale. Det finnes selvsagt mange nyttige ting, og det er mye det er kjekt å ha. Men tingene krever plass og vedlikehold, og blir det mange av dem kan det være vanskelig å finne igjen det rette. Mye av det jeg har brukes svært sjelden. Loddebolten for eksempel var nyttig en gang, men det ble med den ene. Å dele med andre kan derfor ha mange fordeler. Spesielt hyggelig blir det å dele hvis det også kan innebære møter med nye mennesker. Det er derfor spennende at det nå begynner å oppstå mer organiserte former for delefellesskap. Deling kan selvsagt ha sine utfordringer. En stund delte jeg mye verktøy med naboen, men så ble det litt uklart hvem som hadde skylden når noe gikk i stykker. Deling krever våkenhet og åpenhet.

Den 'usynlige tujahekken' gjør at vi kvier oss for å spørre hverandre. Det kan være lettere å låne bort enn å spørre om noe til seg selv. Når jeg møtte en barnefamilie som trengte

en sykkelhenger, tilbød jeg dem straks å låne min. Jeg kunne selvsagt ha solgt den, men ved å låne den ut har jeg mulighet til å bruke den selv hvis det plutselig skulle oppstå et behov. Det jeg har mest av er bøker, de deler jeg gjerne med andre. Det er hyggelig hver gang jeg kan hjelpe noen med en bok som de ikke finner på nærmeste bibliotek.

Denne uken deler jeg huset med tre ukjente. Jeg har noen rom som ofte står tomme. De som kommer kjenner noen jeg kjenner, og dermed føles det trygt. Det er selvsagt spennende å få noen fremmede helt inn i den private borgen, men foreløpig er alt bare hyggelig.

Nå deler stadig flere mere av tiden sin til arbeid med oppgaver de ikke får betalt for. Vi blir stadig flere som vil møte andre mennesker gjennom å gjøre noe meningsfullt. Det at disse aktivitetene ikke belaster jorda med forurensende produksjon og søppel er bare ett av flere viktige aspekter.

Hvis økonomen ikke for lengst har kastet dette bladet i veggen, kan det hende at han brøler at vi undergraver den økonomiske sirkulasjonen som opprettholder velferdssamfunnet, ved å arbeide uten lønn og utveksle varer og tjenester uten penger. Redusert forbruk og økt delepraksis må derfor være et første skritt til en omorganisering til et

mer bærekraftig samfunn. Pengestrømmene må styres mere mot omsorg og kultur enn mot handel og forbruk. Dette kan gjøres på mange ulike måter, men et bidrag kan være at vi også deler mere av pengene våre i form av frie gavepenger. Det vil si at vi gir til realisering og utvikling av bærekraftig produksjon som først kan gå i økonomisk balanse på lengere sikt og til hjertelig omsorg og kulturell inspirasjon. Vi kan dele penger med folk som kan gi noe tilbake til samfunnet i stedet for å kjøpe mer av det vi godt kan klare oss uten.

„Å dele med andre kan derfor ha mange fordeler. Spesielt hyggelig blir det å dele hvis det også kan innebære møter med nye mennesker.“

Solhatt økologisk hagebruk

- stort utvalg biodynamiske frø
- spirefrø og -utstyr
- hageutstyr som hjulhakker, såmaskiner, LED vekstlys
- spennende hagebøker

www.solhatt.no / info@solhatt.no

Et liv i bevegelse

4-årig bachelor
i eurytmí
(240 studiepoeng)

Innføring i eurytmí,
språk og musikk

Følg første studieår.
(60 studiepoeng)

OPPTAK HØST 2014
Søknadsfrist:
15. april 2014

Tlf.: 22 44 32 90 dne@eurytmi.no
PROF. DAHLS GT. 30, 0260 OSLO

www.eurytmi.no

ISSN 1399-7734/
Online: ISSN 1901-2020

Pengevirke 1/2014

Utgis av
Cultura Bank
www.cultura.no

Redaksjon
Arne Øgaard (redaktør)
arne.ogaard@steinerskolen.no

Jannike Østervold
jannikeo@cultura.no

Cultura Bank har et redaksjonelt samarbeid med Merkur Andelskasse i Danmark, som er medlem av Global Alliance for Banking on Values og drives etter prinsippene for social banking.

Layout

Martin Helbo, Pixels & paper
www.pixelpaper.dk

Øversettelse

Jannike Østervold

Opplag

4 300

Bladet utgis 4 ganger i året.
Neste gang juni 2014.

Frist

Bidrag til neste utgave kan sendes til
Pengevirke senest 28. april 2014.

Tema neste nummer

Nr. 2: Kultur
Nr. 3: Miljøvennlig hverdag
og 'Gjør det selv'

Trykk

Scanprint A/S

Forside

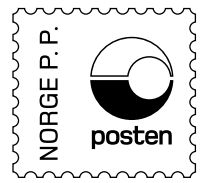
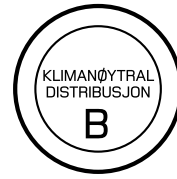
Play31 arrangerer fotballkamper
for fred i Sierra Leone.
Foto: Play31

Holdninger og synspunkter som kommer til uttrykk i de enkelte artikler og innlegg, er forfatterne selv ansvarlige for. De er dermed ikke nødvendigvis uttrykk for redaksjonens synspunkter.

Pengevirke er trykt på RePrint papir, fremstilt av 50% resirkulerte fibre og 50% cellulosefibre. Papiret er Svane- og FSC merket.

RETURADRESSE
Cultura Bank
Postboks 6800 St. Olavs plass
NO-0130 Oslo

en HÅVARD BUSTNES film

★★★★★

"ET LAVMÆLT, RØRENDE MESTERVERK"

Information

**"ET BÅDE RØRENDE, UNDERHOLDENDE OG MEGET INSPIRERENDE PORTRETT
AV TO UALMINNELIG KULE DAMER"**

Berlingske

**"POLITISK AKTIVISME MED HUMOR OG FREKKHET ER IKKE
FORBEHOLD UNGE MEDIEBØLLER SOM THE YES MEN"**

EKKO

OPPRØRSKE OLDEMØDRE

PÅ KINO FRA 11. APRIL